Broj 5 ● Ljubljana, maj 1933 ● Godina XV

Kalvarija braće Lužičkih Srba

Maleni lužičko-srpski narod, taj ostatak ostataka negdašnjih Polapskih Slovena, doživljuje svoju Kalvariju. Snašla ga je ista sudbina kao i našu porobljenu braću pod Italijom. Kruta i gruba germanska sila, koja je oduvek išla za tim da s kore zemaljske zbriše Slovene i sve one koji slovenski misle i dišu, oborila se svom svojom snagom na ovaj maleni narodić, na ovu kaplju u silnom germanskom moru. Radi principa čišćenja nemačkog naroda od inorodnog nacionalnog šarenila, mora da iščezne s lica zemlje i ova šačica Slovena, koja je uvek predano služila i nemačkom narodu i nemačkoj državi. I tako vidimo na jednoj strani fašizam i na drugoj strani nacionalni socijalizam ili bolje rečeno musolinizam i hitlerizam kako svakog dana ubijaju i uništavaju naš slovenski živalj, kako uništavaju njegove duhovne i materijalne tekovine, njegov jezik, običaje i narodne svetinje.

Srpska Lužica

I taj maleni lužičko-srpski narod, koji je — kako već spomenuh — stolećima verno služio Nemačkoj, morao je da oseti svu težinu i surovost zavojevalačkog, tiranskog vojničkog duha nemačkog čoveka, koji se svom žestinom okomio na tu otsečenu grančicu velikog i silnog slovenskog stabla. Posle juriša na Židove, u kojem je slepa sila sramotno suzbijena, došli su na red naša slovenska braća, koji nemaju mogućnosti da se na bilo koji način brane, i u kojoj će borbi biti lovorom ovenčane kukaste značke hitlerovskih napadačkih trupa.

U tom neopisivom gonjenju i tamanjenju lužičkih Srba prvo je bilo na udaru Sokolstvo, koje je bilo primorano da se »svojevoljno« razide. Ta idealna sokolska organizacija, koja je godinama vezivala lužičko-srpski narod u svojem plemenitom nastojanju, bila je raspršena najpre migom, a kasnije silom kundaka i revolvera, a njeni vođe strpani u zatvore poput najgorih razbojnika i bandita. I ono neznatno novinstvo, koje je podržavalo narodnu svest, prestalo je da diše i umukla je pisana naša slovenska reč u lepoj, ali i tužnoj Lužici. Gospodarska, kulturna i nacionalna udruženja prestala su

svojim blagotvornim radom, zavodi su raspušteni, a u svetim narodnim domovina, gde je pre kraljevala sokolska košulja šepiri se smeđa košulja slovenskih ugnetavača i tlačitelja.

I dok Sloveni nude čitavome svetu svoju plemenitu, čovekoljubivu dušu i svoje široko slovensko srce, taj isti pokvareni i sebični svet uzvraća tu ljubav Slovenima udarcima u rebra i otrovnim ubodima svojih krvavih noževa u zdravo naše slovensko telo. (Ključ.)

Upute za naraštajski dan

na pokrajinskom sletu Saveza SKJ u Ljubljani 1933 god.

Naraštaj nastupa dne 18 juna 1933.

Pokusi za nastup počinju u 7 sati ujutro. Muški i ženski naraštaj treba da se skupi u svlačionicama u četama pod vodstvom svojih vodnika u 6 sati ujutro tako, da je u 6.30 svrstan u četveroredove po župama i sasvim spreman za stupanje na vežbalište.

Naraštajska povorka počinje u 11 sati. Učestvovanje je obavezno za sva odeljenja muškog i ženskog naraštaja. Zborno mesto je na Bleiweisovoj cesti, gde će biti nosioci tablica s natpisom pojedinih župa. Župe se svrstavaju u povorci abecednim redom i to tako da ide u svakoj župi muški naraštaj napred, ženski pak straga, dakle, u svakoj župi stupa naraštaj zajednički. **U 10.30 moraju biti svi sakupljeni na zbornom mestu.**

U povorci stupa najpre načelništvo SSKJ, iza njega gosti, zatim uprava Saveza i članovi tehničkog odbora, naraštajski barjaci, iza toga jugoslovenski muški i ženski naraštaj.

U četama stupaju najpre oni, koji imaju svečane odore, a za njima oni koji ih nemaju, ali koji pak moraju biti: muški naraštaj u propisnim vežbaćim hlačama i belim košuljama, sa zavrnutim rukavima do polovice nadlaktova. Obuća obična, crna; ženski naraštaj stupa u vežbaćem odelu i običnoj crnoj obući.

Javni nastup započinje u 15 sati. Raspored je sledeći:

1) muški naraštaj: propisane proste vežbe;
2) ženski naraštaj: propisane proste vežbe;
3) vežbe na spravama: muški i ženski naraštaj u vrstama po 10 vežbača (vežbačica);
4) bojna takmičenja: muški i ženski naraštaj.

Na programu je nadalje: nastup gostiju, sokolske dece, te vojske.

Nastup odeljenja u prostim vežbama vode članovi ili članice prema uputama saveznog načelništva. Glede nastupa i odlaska biće date potanke upute po završenim prijavama.

Za nastup pod točkom 3) treba župska načelništva odmah da sastave primerne vrste vežbača i vežbačica. Svaka župa treba da sastavi 2 vrste muškog i 2 vrste ženskog naraštaja, koje treba da vežbaju na onim spravama, koje im je odredio TO. (Vidi niže!) Na krugovima treba da se uvežbava samo saskoke iz visa u njihu.

Razdeoba za točku 3) je ova:

Ženski naraštaj:	**1 vrsta:**	**2 vrsta:**
Župa Celje:	brvna	igra
„ Karlovac:	skok u daljinu	različitosti
„ Kranj:	skok u visinu i daljinu	igra u trčanju
„ Ljubljana:	skok u visinu bez daske	igra s loptom od 2 kg
„ Maribor:	trčanje na 60 m	različitosti
„ Novo mesto:	igre s više loptica	igra
„ Varaždin:	igre s loptom	različitosti
„ Zagreb:	bacanje kugle 2 kg	igra s lopticama

Muški naraštaj:	1 vrsta:	2 vrsta:
Župa Celje:	skok u visinu bez daske	krugovi u njihu
„ Karlovac:	trčanje preko zapreka	skok preko kozlića s pružnom daskom
„ Kranj:	skok preko konja uzduž	bacanje kugle od 5 kg
„ Ljubljana:	skok preko stola s pružnom daskom	igra s velikom loptom
„ Maribor:	skok u visinu s odrivnom daskom	krugovi u njihu
„ Novo mesto:	skok preko kozlića s pružnom daskom	skok u dalj
„ Varaždin:	skok preko konja u šir	brzo trčanje (na 60 m)
„ Zagreb:		krugovi u njihovi

Bojno takmičenje objavljeno je u ovogodišnjem »Sokolu« br. 3 (str. 101). Svaka župa, koja je obavezna da sudeluje, treba da postavi na to takmičenje **jednu desetčlansku vrstu muškog naraštaja i jednu desetčlansku vrstu ženskog naraštaja.**

Kod bojnog takmičenja (točka 4) vode vrste članovi odnosno članice, dočim vode vrste kod vežaba na spravama (točka 3) naraštajci (-ke) sami, koje odrede župska načelništva. Ti vodnici-naraštajci treba dobro da poznaju način vodstva i pravilnost čuvanja kod raznih skokova.

Za red, točnost i poslušnost, te pravilno sokolsko vladanje obojega naraštaja odgovaraju župska načelništva, odnosno određeni prednjaci i prednjačice. Upute tehničkih organa Saveza treba da se izvedu mirno, točno i savesno, jer možemo samo na taj način očekivati gladak tok čitave priredbe. Glede vežbaćih i svečanih krojeva za naraštaj upozoravamo na točne propise u »Organizaciji«. Župska načelništva treba da poduzmu sve, što se u danim prilikama može učiniti, da dođe na slet čim je više moguće obojeg naraštaja u propisanim svečanim odorama.

Napominjemo, da imaju pravo na besplatnu vožnju na železnicama samo naraštajci i naraštajke, koje nastupe na javnoj vežbi. Prehrana za naraštaj je zajednička, a novac treba poslati unapred. (Za to ćete primiti naročite prijavne listove.)

Braćo vodnici i sestre vodnice! Uzgojite naraštaj u pravom sokolskom duhu, u lepoti i vrlinama, koji moraju resiti svakog našeg pripadnika, da budu mogli svi da vide način i uspeh uzgoja omladine, koja nam je poverena. Upozoravamo naročito na to, da je naraštaju strogo zabranjeno uživanje alkohola i nikotina! Naraštaj treba da bude veseo, uredan, poslušan, spreman za sve dobro, lepo i pošteno!

Zdravo!

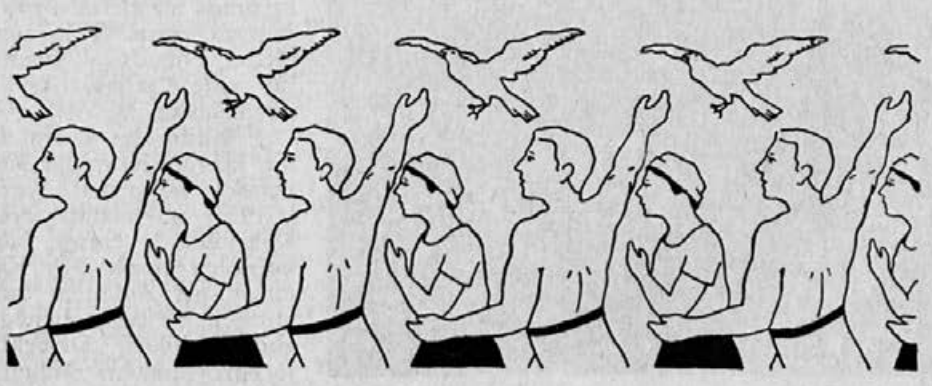

Spomini . . .

D. Sterk, Ptuj

L. 1904. se je vršil v Ljubljani vseslovenski sokolski zlet. Ljubljana se je precej časa pripravljala na bratski sprejem gostov, saj so tedaj prišli v slovensko metropolo bratje Čehi in bratje z juga naše sedanje države.

Vse priprave za zlet in slavnostni sprejem milih bratov so globoko vplivali na mojo mlado dušo. Bil sem tedaj še dijak nižje gimnazije, a telovadil sem že pod dobrim in vestnim vaditeljem br. Kovačičem. Večkrat je prevzel vrsto tudi br. Stane Vidmar, ki nam je bil že tedaj vzor vztrajnega telovadca.

Napočil je dan zleta. Predpoldne so odmevali strumni koraki sokolskih čet po mestnih ulicah. Kot dijak se povorke nisem smel udeležiti, zato sem pa še z večjm navdušenjem gledal sprevod in vzklikal mimo idočim bratom. Gledal sem in gledal, kajti stric mi je pisal, da pride tudi on, in sicer v »rdeči srajci«. Po povorki sem vendar našel strica, ki mi je obljubil, da me popelje popoldne na zletni prostor na dirkališče pri tivolskem drevoredu. Nisem zdržal doma. Celo uro prej sem že stal pri vhodu na zletišče. Čakal sem, a strica ni bilo od nikoder. Dušo mi je objela bridka bol in to tem huje, čim bolj se je bližala ura nastopa. Zadnji obiskovalci so prihajali. Godba je že igrala koračnico za rajalni nastop — jaz pa pred vhodom. Zabolelo me je še huje. Nisem vedel, da me kdo opazuje, saj nisem videl žive duše. Pred očmi so se mi vrstile samo slike, ki bi jih bil rad videl, a jih nisem mogel. V žepu sem imel namreč le nekaj krajcarjev, za vstopnino premalo.

Brat Bogumil Kajzelj

Tedaj me pokliče brat, ki je stal pri blagajni in me vpraša: »Kaj ti telovadiš?« Ponosno sem odgovoril: »Da, brata Kovačič in Vidmar sta moja vaditelja. Strica čakam, a ga ni od nikoder. Sam pa nimam dovolj denarja, da bi si kupil vstopnico.«

Brat me je gotovo že dolgo opazoval ter je videl mojo potrtost. Dal mi je vstopnico. Od radosti še bolj razburjen, se mu iskreno zahvalim in grem na zletišče prav v prve vrste. Tam sem gledal, občudoval, presojal vaje, užival in se navduševal.

Minilo je skoro 15 let, ko nas je vabila Slovenska sokolska zveza l. 1919. na občni zbor. Kot tedanji tajnik sokolskega društva v Radečah pri Zidanem mostu sem se tega občnega zbora udeležil. Delegate je sprejemal br. Bogumil

Kajzelj. Ostrmel sem, ko sva si podala roke, kajti spoznal sem, da je to tisti brat, ki mi je pred 15 leti podaril vstopnico, da sem se mogel kot mlad fantič navdušiti za prelepo sokolsko stvar.

Hvala Ti ponovna, brat Kajzelj! S plemenitim činom si utrdil mladeniča, ki sedaj kot mož že trideseto leto širi sokolsko idejo!

Naj bi se tudi na tem pokrajinskem zletu našli bratje, ki bi utrdili načelo bratstva našemu siromašnemu naraščaju, kakor je to meni storil brat Kajzelj! Zdravo!

Prijateljstvo

Mirko Đukanović, Bijeljina

Ko nikada u životu nije bio osamljen, ko nikada nije osetio svu onu prazninu, hladnoću i bezglasnost osamljene duše, taj sigurno neće ni znati, što znači prijatelj, što je njegova moć, uticaj i ljubav.

Čoveku je po prirodi usađena težnja i potreba za međusobnim udruživanjem i potpomaganjem. Ta potreba manifestovala se sigurno još kod prvih ljudi i dostigla je svoj višak u prijateljstvu, kao najvišem stepenu ljubavi i potpomaganja. Ali samo ono prijateljstvo koje je osnovano na iskrenoj ljubavi, srodnosti duša, sličnosti ćudi i sklonosti, može imati čvrste temelje i time osiguranu dobru budućnost i dugotrajnost. Istina, i ljudi različitih mišljenja mogu se međusobno poštovati, ali između njih nikada neće doći do pravog prijateljstva, a ako slučajno i dođe, ono ne može nikada biti jako i postojano. Čovek mora prvo dobro da upozna svoga novog prijatelja, da uvidi sve njegove dobre i loše strane, sve strasti, sklonosti i narav, pa prema tome s njim i da postupa, ili u slučaju mnogih negativnih strana, potpuno da se otstrani od njega, jer »s kim si — onakav si«. A i uticaj bilo koga na celokupni život mladog čoveka ne može biti veći nego prijateljev. Potpuno razumljivo, kad se zna da dečak - mladić, jedino prijatelju može potpuno da se ispovedi, otvori svoju dušu, i iz nje mu izleva sve svoje osećaje, žudnje i misli. Ispovedeni jedan drugom, zanešeni svojim idealima, oni se još više približuju jedan drugom, postaju iskreniji, bliži i bliskiji i stvaraju nacrte svoga budućeg života, koji mogu da imaju ne maloga uticaja na formiranje celoga njihova duha. Oni se u budućnosti vide svuda zajedno — ne pomišljaju na eventualni raskid prijateljskih veza. Dođe li do slučajne uvrede, ona se brzo zaboravlja, prelazi se preko nje i nema nikakva uticaja na daljnji tok prijateljstva. Prijatelji jedan drugom rado praštaju. Uvrede osmehom leče, a u praštanju nalaze utehu i zadovoljstvo.

Pravi prijatelj prijatelju nikada ne zavidi ni na čemu. On se raduje njegovoj radosti, sreći i napretku, a tuguje nad njegovom nesrećom. Primeti li da je prijatelj u čemu bolji, vredniji, marljiviji od njega, u njemu se rađa neka želja za takmičenjem, napretkom i uspehom. Baš u tome je i jedna od glavnih pozitivnih strana prijateljstva: pošteno i časno natecanje bez mržnje i zavisti prema svome takmacu - prijatelju.

Prijatelj nam je više puta i vođ kroz život. Koliko nam puta on povraća veru i nadu u život i ukazuje puteve prave istine! Dobar i uman prijatelj je veliki rezervoar, iz koga ćeš moći uvek crpeti izgubljenu snagu i veru. On je jasni svetionik, koji ti uvek i svagda osvetljava puteve sreće. istine i života. Kada se u duši javlja tajanstveni strah pred životom, kada polako tinja i poslednji zračak nade, a u srcu bukti plamen jada i tuge, kad nam se ceo svet čini odvratan i tužan, prijatelj će biti prvi, koji će nam svojom iskrenom ljubavlju i rečju prekriti tužne uspomene neostvarenih nada, i pokazati nam kako se čovek sa svim svojim jadima i bolima, klonućima i čežnjama gubi u beskrajnim radostima sveta i života.

Sokolska značka

Savo Žigić, Beograd

Kroz nemilu austro-ugarsku upravu, koja je vladala Bosnom i Hercegovinom posle okupacije i koja je mislila da razori sve što je slovensko, zahujala je struja, koja je čuvala i odvraćala ljude od crnih austro-ugarskih misli. Ta struja bila je pojava Sokolstva u većem delu bosanskih gradova i sela.

Sokolstvo se u to vreme pojavilo kao iskra vatre u ugašenoj peći, koja će docnije da zagreje sve ohladele predmete svoje okoline. Bilo ih je dosta pokretača, ovog jedinog spasa da se od neprijatelja, bar u dušama sačuva nacija i opstanak, među kojima ću spomenuti nacionalnog radnika i saradnika »Mlade Bosne« Jovana Seksana, koji je dosta puta ležao u taocima za ove velike i plemenite ciljeve.

Ljudi su se, gde je ovo bilo probuđeno, počeli odmah upisivati s najvećom voljom i ljubavi.

U mome rodnom mestu Kožuhama, osnovao je sokolsku četu krajem 1913 godine mladi i odlični student Jovo Perenčević. Veoma ambiciozan, opojen nacionalnim težnjama i lepo vaspitan u kući svoga oca, tada učitelja u ovom mestu, s bolom i tugom na srcu, gledao je svoje seljane, kako u njima venu i uništavaju se njihovi lepi običaji i slovenska svest. Okupio je oko sebe ljude i počeo u njima buditi i čuvati nacionalnu svest i podizati duh. Ljudi su se oko njega okupljali kao pčele oko košnice. U toj su četi osećali neku slast i toplinu, kao da je to s neba bilo spuštano. Četa je odmah brojala oko sto najboljih momaka, koji su potrčali da se upišu. Svaka se majka, koja je imala sina u toj četi, ponosila i dičila njime.

U ovoj četi bio je i moj otac, tada još mlad čovek. Dobro se sećam kako je svakoga dana, u četiri sata posle podne, prekidao posao i odlazio na vežbanje. Ja sam tada bio malo dete, koje niti je imalo što da misli niti što da radi. Zato sam molio oca, kada je on polazio, da i mene povede. On me je kao prvog sina voleo i ispunjavao sve moje želje — vodio me na vežbalište; gledao sam šta oni rade, a zatim sam iste radnje izvodio i sam za njima.

Sokoli su nabavili sve potrebne sprave i predmete: kopce i kocku za bacanje, kugle za dizanje i t. d. Redovno su vežbali i takmičili se ko će u kojoj vrsti biti bolji. Nedeljom su imali naročite programe koje su izvodili u crkvenoj porti, dok bi ih narod s oduševljenjem gledao.

Jednoga dana mladi vođa doneo je i imao da podeli »Sokolske značke« svima zaslužnim Sokolima. Svi su izglasali da se i meni dadne jedna značka, kao nagrada moga velikog interesovanja i ljubavi za Sokolstvo. Dobivši ovu značku bio sam izvan sebe od radosti, jer ovo nije mogao svako da nosi — samo nekoliko najboljih Sokola i ja, a bila je vrlo lepa: na vrhu je bio soko s raširenim krilima, a ispod njega četiri slova »S« među kojima je bio lik glave Kralja Petra docnije Velikog Oslobodioca. Ovo je bio znak i odlika Sokolima; ali se on nije smeo slobodno nositi, nego se morao kriti i čuvati u tajnosti od austrijskih vlasti. I kad mi je god otac naređivao, čim udare austrijski žandarmi, da se sa značkom sakrijem ja bi ga sažaljeno pitao: hoće li se ovo ikada smeti nositi i kada; a on mi je odgovarao: da će doći vreme kada će se ovo, bez straha i bojazni, smeti nositi i da će da izlije neko slovensko more u kome će mesto vode biti sloboda i u kome će naši sokoli plivali kao što ptice na svojim krilima plivaju u vazduhu.

*

Na Vidovdan 1914 godine bio je sokolski slet u Modriči varošici Bosanske posavine. Na ovaj slet otišla je i naša sokolska četa; ali ja, pošto sam bio suviše mali, a put veliki, nisam išao.

Modrički su Sokoli srdačno i s velikim počastima dočekali svoju braću iz okolnih sela, ugostili ih, a zatim su otpočele sletske radnje.

Narod je bio ispunio sve ulice gledajući prvi put udružene svoje ljude u jednakom odelu, na vrhu koga su se povijale perjanice sokolskog krila.

Vežbe su otpočele. Gvozdene mišice su pokazivale svoju snagu, hitrinu i elastičnost. Narod se iz svega srca veselio i dično gledajući šta rade ova snažna tela. Svaki njihov pokret stvarao je u srcu gledalaca sve novi i novi sloj nade, da će im ova snaga stvoriti drugi — bolji život i slobodu.

Ali, dok su se najlepše lepršale sokolske zastave u vazduhu, a muzika sokolskim maršom opijala duše gledalaca kao i vežbača, nastala je iznenada promena:

Zazujali su telefoni na sve strane. Policija je trčala i grubo vikala, da se sve prekine i rasturi, jer je danas u Sarajevu, od bosanske ruke, poginuo prestolonaslednik Franjo Ferdinand. Muzika je zaustavila sviranje. Vežbači su stali, a zastavice su već razjareni policaji skidali s dekorskih stubova i bacali ih pod noge uplašenog naroda, koji je počeo da bega predosećajući kakve ga muke sada čekaju. Sokoli, pak, malo ožalošćeni ovom vesti zapevali su ponovo pesmu u slavu Srbije i Kralja: »Kralju Petre! Petre!, povedi kolo ubavo!«; zatim, rastali se s braćom Modričanima, posedali u svoja kola i otišli. Svemu je ovome sada došao kraj. Dani ovako lepo započeti minuše kao lepi san, a sunce »Mlade Bosne« u kojoj je, toga dana, sinula varnica borbe za slobodu zađe, da se za dugo vremena ne pojavi na istoku. Sokoli su već sutradan osvanuli u taocima, a za Bosnu su nastali crni dani.

Malo sam mogao da zapamtim od onoga što se je dešavalo; ali dobro se sećam onoga jutra — jutra po Vidovu danu — da nam je sasvim drukčije osvanulo. Tate kod kuće već nije bilo. Pošao sam u sobu da namestim moju značku, ali ni nje tamo nije bilo. Sa suzama sam počeo da je tražim, vičem i zapitkujem, a majka me nagonila da ćutim. Grudi su mi ohladile; sva moja nada propala je. Osećao sam se kao bez igde ikoga; niti sam više imao s kime da idem, niti gde da idem. U kući se osećala uznemirenost, samo su se čuli duboki uzdisaji i osećala se neka velika bojazan i strah.

Istoga dana deca su iz naše škole otpuštana svojim kućama, a u školu su se uselili austro-ugarski žandarmi i policija, koja je otpočela svoja zverska uništavanja. I ono malo slobode, što je do toga dana bilo, nestalo je. Žandarmi su na svakih sto metara držali stražu, zaustavljajući i prekopavajući svakoga. Nigde se nije smelo ići, a i kod kuće nije bilo mira, jer su drugi zašli po selu, preturali po kućama i odnosili sve do čega su stigli.

Malo docnije su i sve sokolske sprave naših Sokola razvučene i rasturene. Nikakvi sokolski znak nije se smeo videti. Vešala su stajala u svima većim mestima, na koja je išao svaki onaj kod koga bi se našao neki znak, koji bi odavao Sokolstvo ili slovenstvo. Sokolske značke su još prvoga jutra sve pokupljene i uništene. Moju su često tražili i radi nje pretražili kuću, izbacivali napolje stvari i uvek su mesto nje, za kaznu, odgonili vola ili kravu od kuće. Moja majka iako je gledala nas punu kuću sitne dece, sve je pregorevala, ali za značku nikad i ništa nije htela kazati, a na pitanje vlasti ona je uvek ćutala kao nema.

Jednoga dana prestalo je i zvono s crkvenog tornja da zvoni; crkvena porta bila je sada kao pusta, bez svojih stalnih posetilaca, a široka lipa porte, u čijem su se hladu odmarale mišice Sokola, puneći im prostrane grudi mirisom, izgledala je sa svojim nisko oborenim granama kao rasplakana čameći večito sama.

Tako je ova nemila sudbina tresla pune četiri godine. To je vreme moje najveće čežnje i tuge: za ocem, slobodom i značkom. Značka mi je za celo ovo vreme ostala velika tajna, ne znajući šta se je onog kobnog jutra desilo s njome. Počeo sam zaboravljati kako je i izgledala.

Ali kolo sudbine se okreće. Nepravdu sustiže sve ono što drugom čini, i baš kad drugom raku iskopa mora u nju sama da legne. Pravda dodeljuje što je čije; period sve zakači pa i Austro-Ugarskoj dođe kraj — nestade je. Kroz sela i gradove zazujaše glasovi o dolasku velikih oslobodilaca, u čijim je redovima bilo i naših Sokola, koji su se posle Vidovdana provlačili kroz patnje i muke da bi se docnije pojavili kao dobrovoljci na sokolskom frontu. Neprijatelj, ostavivši za sobom crne tragove, izgubi se tako brzo da niko nije znao šta bi s njim.

Sokoli se počeše opet vraćati u svoja gnezda. Dugo željeni i očekivani dani došli su. Veliko more o kome mi je otac, onako naivnom govorio, razorilo je svoje obale, izlilo i donelo slobodu. I jedng lepog nedeljnog jutra kad sam se spremao u crkvu, sa koje je već u punom jeku brujalo novo zvono, otvorila su se sobna vrata u kojoj sam se spremao, i na njima se ukazala moja majka s blistavim osmehom na usnama, koga sam bio željan da vidim, a u ruci je nosila moju »Sokolsku značku«; prišla mi, poljubila me i prikačila je na moje mlade, dotle ohladele, grudi i rekla mi da je ona čuvala i rešena bila da i život dadne, a da ju ne prokaže, »sanjala sam o ovom, ovako lepom vremenu i bila uverena da će doći vreme slobode i novog lepšeg vremena«, izgovorivši ovo pokapale su značku neke radosne suze iz njenih dragih mi očiju.

*

Da budemo dobri Sokoli

Majcan Ivo, Senj

Pre svega treba da težimo za naobrazbom značaja, koja se temelji na spoznaji istine, pravednosti i ljubavi prema domovini, te na osećanju dobrote. Sve to moramo uvek osećati i ispovedati, na tome delovati i živeti — želimo li postati i ostati dobri Sokoli, značajni ljudi. Nastojmo postati takvima i druge tako uzgojiti, jer nama treba takvih ljudi, treba nam odanih i vernih državljana, koji će se i žrtvovati za svoj ujedinjeni narod i domovinu, zatraži li to opće narodno dobro. Kao značajni ljudi moramo u prvom redu obrazovati i ojačati svoju volju, da uzmognemo uvek odlučno pristajati uz sokolska načela i sokolsku ideju. Jačajmo se zato, jačajmo svoju volju da uzmognemo s uspehom suzbijati sve napadaje i polomiti sve otrovne strelice, koje su uperene proti naše krvlju plaćene slobode, narodnog i državnog jedinstva. Jačajmo volju, jer snaga i stalnost volje je nužna preteča značaja, koji se postizava neprestanom vežbom.

Često je teško naročito mladim Sokolima, iako su zadojeni sokolskim duhom, a sokolska ideja ih uzdiže i čini hrabrima i ponosnima, odbijati razne napadaje ili uticaje na njihove odluke. Potrebno je zato da svaki Soko upozna pre svega sam sebe, da pravilno oceni jačinu i stalnost svoje — sokolskim duhom obogaćene duše. Treba da upozna sve svoje pozitivne vrednote, kako bi mogao s njima uspešno odbijati mnoge napadaje, svih mogućih državnih, narodnih i sokolskih neprijatelja.

Uvek treba ustrajno nastojati za temeljitijom i opsežnijom samospoznajom, jer tada ćemo moći lakše i bolje da upoznamo i druge, da razumemo i ocenimo njihove reči i dela i da proniknemo u njihovu nutrinju. Tada će nam biti i borba protiv njih lakša, ali sudelovanje s njima plodonosnije.

Sav naš rad i sva naša nastojanja moraju biti u skladu sa sokolskim načelima. Ona imaju biti prožeta brigom prema narodnim i državnim potrebama, a sva naša ljubav ima biti posvećena sreći svoje domovine.

Koliko ljubavi netko oseća prema svojoj domovini može pokazati samo svojim radom i životom. Srce je kadro da to oseti, ali tih osećaja ruka ne može opisati. Tko svoju domovinu ljubi, tko je uvek pripravan žrtvovati se za nju, taj — kada se povede o njoj reč, — nestrpljivo i željno očekuje svaku reč, koja se na nju odnosi.

Pravi Soko uvek bdije nad srećom svoje domovine, svoje narodne države, kao zabrinuta i brižna majka nad zdravljem i životom svoga čeda. I kao što je dobra majka spremna da sve podnese za sreću svoga deteta, tako je i dobar Soko uvek i svagde pripravan da i sam sebe žrtvuje za sreću i spas svoje najmilije ljubavi, svoje domovine.

Mali sletski plakat za pokrajinski slet u Ljubljani (II nagrada — rad inž. arh. D. Sarajnika i grafičara E. Gorjupa iz Ljubljane)

Mornarevo pričanje

Alfons Margitić, Krasica

Otisnuli smo se iz splitske luke i zaplovili u široko more. Noć. Lepa mesečeva noć. Mesečeva se svetlost nečujno živo razlevala morskom površinom i isto tako nečujno titrala fosfornim svetlucanjem. Mir, savršeni mir, vladao je unaokolo, koji je narušavao samo odmereni šum brodskoga stroja.

U salonu parobroda, oko okruglog stola zabavljala se gomilica ljudi. Kapetan, izvoranog lica i tamne puti, igrao je šaha s jednim bogičavim putnikom, koji se neprestano vrpoljio na stolcu i protestovao protiv svojih glupavih poteza. Inače, kako i sam priznaje, on je odličan igrač šaha, te se već takmičio s poznatim svetskim igračima šaha i, razume se, postizavao silne uspehe.

Ozbiljne i tamne oči kapetanove nisu se micale sa šahovske ploče, i dostojanstven, kao što je uvek, navestio konačno šahmat. Mali bogičav čovek stao sada napadati kapetana, da ne igra po pravilima igre; da ide samo za tim kako bi mu oduzeo po koju figuru; da je to fress partija i t. d., a kapetan, da bi sve prošlo u miru i redu, zaželi laku noć i ode. Za njim se u tren oka pokupiše svi na noćni počinak.

Na brodu tišina. Tu i tamo izviruju električne sijalice i svetle nekom zagasitom svetlošću — mutno, zamagljeno i sanjivo. San mi ne ide na oči, a šetnja na palubi ovako samotnom nije ugodna — kasna je noć. Ta već je mala kazaljka na satu prebrodila prethodan dan i navešta novi, koji se na istoku pomalo budi. Uputih se u utrobu parobroda s namerom da legnem i prolazeći blagovalištem nađem čoveka za stolom gde nešto pažljivo piše.

Udubljen u svoj posao, zavaljen tako svom svojom težinom ogromne telesine, sedeo je čovek širokih pleća i držao u svojoj ogromnoj desnici komadić olovke. Čudan prizor! Železna bi poluga bolje pristajala toj ruci nego li taj sitan predmetić, s kojim ispisuje nekoja pijana slova i brojke. Sitne plave oči, koje jedva proviruju ispod očnih kapaka, lene kao top, kruže po izliniranom papiru i kontrolišu rad. Kose nema mnogo i oni čuperci, što su se još održali oko ušiju i na zatiljku, zarđali su i obojili se nekom crvenkasto-sivom bojom. Brkovi su iste boje, samo što su jači, gušći i mnogo dulji. Rečbi njegov ponos.

Pridoh mu: »Dobar večer!« »Vražje dobar večer«, odgovori mi u isti mah, za mene je već davno ponedeljak, a vi ste već mogli crkavati dobranih pet sati. Mislim, naljutiće se što ga smetam u njegovom važnom poslu — sad teh videh da je pravio nekakve račune, t. j. s jedne bi strane napisao 32 jaja, 4 kg brašna, 2 kg šećera i t. d. a s druge 16 dinara, 12 dinara i tako valjda u beskonačnost, do smrti — nakon koje će preuzeti taj važan posao netko drugi i isto će tako zavaljen u stolac važno ogledavati stvarni potrošak s onim što ga on uz mnogo truda i razmišljanja unosi na papire.

Vi ste ovdje... Do vraga, kuhar sam, što me tako motrite? Tako je eto započeo naš razgovor i uz po litru vina rasplela se priča ovog mornara, koja je u momentima prelazila naprosto u jezu.

Znadete, započeo je, da sam ja mornar gotovo otkako sam rođen. Rodila me žena koju nisam nikada video, niti na slici. Nekoji su mi ljudi pripovedali, da je bila duša od žene, ali da je imala strašnoga muža, okorelu pijanicu. Ona je sirota od njegova nasilja i umrla. Otac. O njemu isto ne znam ništa, pače o njemu ni isti ovi ljudi nisu znali ništa reći. Kazivali su da je nekuda tajanstveno iščeznuo i zaglavio.

Mene je beskućnika primila neka stara žena i u petoj godini života plovio sam već na jedrenjači »Sv. Marija«. Tu sam bio sve štogod se od mene moglo zahtevati, cedili me kao spužvu. Penjao sam se konopima poput mačka na vrh jarbola; spuštao se u utrobu broda i u njoj opravljao sve što mi se naložilo; moja su leđa prebacila s broda i na brod brda tovara, pa mi je od toga koža i danas tvrda kao u krokodila; kuhao sam jelo dok bi se ostala posada lenljivo razvalila po palubi; prao suđe i tuđe dronjke, a kad bih se slučajno domogao časka slobodnog vremena, terali su me da čistim nužnike i mornarima potsecam nokte.

Danas sam eto ovde — kuhar i neću se jamačno odavde maknuti do smrti. Imam ženu i dvoje dece, koji sada žive u Splitu i koje vidim samo načas, svakih 15 dana po pola sata — po plovidbenom redu. Ma to vam je pasji život, moj golube!

Da ga nekako ohrabrim, rekoh mu da mu zavidam na takovom životu, punom pustolovina i novih doživljaja. Vi ste dete, nasmeja se on. Dabome, po ovakovome vremenu nije ružno ploviti, more je mirno i površina mu je glatka kao staklo. Da ste jednom samo iskusili morski bes, ne biste takove gluposti izvaljivali. More vam je strašan neprijatelj i ono vam preti časomičnim uništenjem. One silne horde 20 do 30 metara visokih valova; ona urnebesna i jezovita buka pomešana zavijanjem i fijukanjem uragana; one crne provalije izrovane morske površine, a na njima brod kao orahova ljuska stenje, potresuje, puca i škripi. Na nebu crne oblačine jure i okreću se u ludom vrtlogu pakla i haosa. K tome i tamna noć još većma ocrnjuje sekunde, divlje i neizmerno dugačke, večne sekunde, koje ti pale krv, zaleđuju je i opet do ludila pale. Svaki čas očekujete slom od kojega vas ni jedna ljudska snaga ne može spasiti.

Kod ovih reči je stao i podbočio svoju veliku i masnu glavu obim rukama. Šutio je, šutio sam i ja, a reko bih da je i sam šum mašine potpunoma umuknuo da ne bi narušio tihi mir i spokojstvo mornareve duše — one tvrde izmučene i ispaćene duše, koja se još uvek može zaneti u nežne osećaje pobožnosti i ljubavi. Što sad misli i čime je zanet, sam Bog to znade. Nisam ga pitao, jer sam s veseljem pratio njegov osmeh na neobrijanom i grubom licu. Zacelo se zabavljao svojom obitelji, svojom decom, koja će naskoro porasti da neće ni sam toga primetiti. Ta je tišina dugo trajala i rekao bih da neće nikada ničim biti narušena, ili sam bar to nesvesno želeo.

Najednom je njegovo lice poprimilo opet tvrdi i kruti izražaj. Počeo je šapćući govoriti dubokim glasom, koji se od njega otcepljivao kao iz neke kobne dubine i razlevao se u dojakošnju tišinu kasne noći.

Vidite, započeo je, mi sedimo ovde i razgovaramo o stvarima, koje retko tko veruje i za koje nam obično kazuju da su to tlapnje i hvalisanja. Nije to tako, ja vam čak nisam ništa ni rekao. Dugačke su to i nemile pripovesti. Događa se da vam se za najgorega nevremena pokvari kormilo, jedini sićušni gospodar broda, te ste prepušteni na milost i nemilost zlim elementima, koji prete da tresnu brodom o grebene i tamo ga sa svom posadom pokopaju u uzburkanu i divlju pučinu. Dešava se mnoštvo takovih nezgoda, u kojima samo sićušni crvići, nemoćni da se ganemo, a kamoli da se borimo s tako nadmoćnim suparnikom. Eto na primer, nas dvoje sedimo ovde i pijuckamo vino u ugodnom razgovoru. U sobi je toplo, greje nas parno loženje i pomalo nam mami san na oči. Jednom reči, zadovoljni smo životom i zaboravljamo na sve ono, što nas je u životu mučilo i čega smo se bojali kao malena deca bauka i veštica. Ne mislimo na zlo, a Bog će da nas od njega i dalje čuva, jer mi smo u njegovim rukama, mi smo njegova deca i On imade za nas osećaja i ljubavi. No neka mi bude dopušteno, nastavljao je govoriti još tišim i još tajnovitijim glasom; glasom, koji se duboko useca u ljudsku dušu, naročito u časovima gde preti sakrivena i neočekivana opasnost. Neka mi bude dopušteno reći, da ni sada, uza svu morsku tišinu, koja nije ničim uznemirena, ni daškom vetra, ni jednim talasićem vode... ni sada nismo sigurni da nas za koji čas, ovde vidite, ne probuši pramac nekog drugog broda. I sada u ovom ugodnom razgovoru, u toploj sobi visi naš život na tankoj niti, koja se svakog časa može prelomiti i završiti našim životom, kao igračkom.

*

Ustali smo i uz topao stisak ruku razišli se svatko na svoju stranu. Malena se kazaljka na časovniku primicala brojci 4, a s istoka se već primećivao jedan mali deo nebeskog svoda, kako se odeva jutarnjim biserjem, otkuda će da se rodi novi dan — veselje svakog mornara. Mesec se već

davno sakrio iza horizonta, a tmica se na pučini zgrušila i čuva noćnu stražu svoga gospodara. Kapetan, budnoga oka, odmereno koraca na zapovedničkom mostu, a oči škilje u neprobojnu tmicu, koja se širi u beskonačnost.

Dugo nisam zaspao te noći i probudio se tek kasno u dan, kada je brod, potpuno oživeo, istom nehajnošću brazdio more i plovio svome cilju.

Važnost Sokolstva za orijentaciju jugoslovenske omladine

Hajrudin Ćurić, Sarajevo

Današnje Sokolstvo u našoj državi, na čelu s Nj. Vis. Prestolonaslednikom Petrom, igra veliku ulogu u orijentaciji jugoslovenske omladine. Ono je neka vrsta žarišta jugoslovenske misli, oko kojega se skupljaju ljudi, žene, deca, bez obzira na veru, pleme, stalež i zanimanje. Svi su oni braća i sestre i svaki se od njih, u određeno vreme, zavetuje, da će do kraja svoga života »ostati veran jugoslovenskom državnom i narodnom jedinstvu i ideji zajednice svih Slovena«. U ovih nekoliko reči obeležen je program našega Sokolstva. Ono preko jugoslovenstva teži slovenstvu i čovečanstvu. Ono odgaja jugoslovensku omladinu u ljubavi, bratstvu i slozi i uči je kako će voleti i čuvati svoju domovinu, za koju su naši dedovi prolili mnogo krvi. Ono stvara zdrave, jake, karakterne i trezvene ljude i žene. Naposletku, ono se bori protiv sviju neprijatelja, unutrašnjih i vanjskih, koji imaju nameru da nas rastave i zavade. Zato greše svi oni, koji misle da je Sokolstvo gimnastička organizacija. Sokolstvu je gimnastika samo sredstvo, kojim će po načelu »u zdravom telu — zdrava je i duša«, doći do cilja, koji smo gore izložili.

Zato je neophodno potrebno, da sva jugoslovenska omladina, koja želi dobro svome narodu, pristupi u sokolske redove. U tome pogledu čeka mlade učitelje i učiteljice rad na selu, a ostale nacionalne radnike — rad u gradu. Tek onda, kada sva naša sela i svi naši gradovi uđu u sokolske redove, sokolska će misao doći do jačeg izražaja. Omladina je dužna da shvati i predratnu i posleratnu sokolsku misao u njihovoj pravoj boji i da ima na umu: da nije bilo te misli u našem narodu, ne bi bilo Kumanova, Bregalnice, Kajmakčalana ni solunskog fronta!

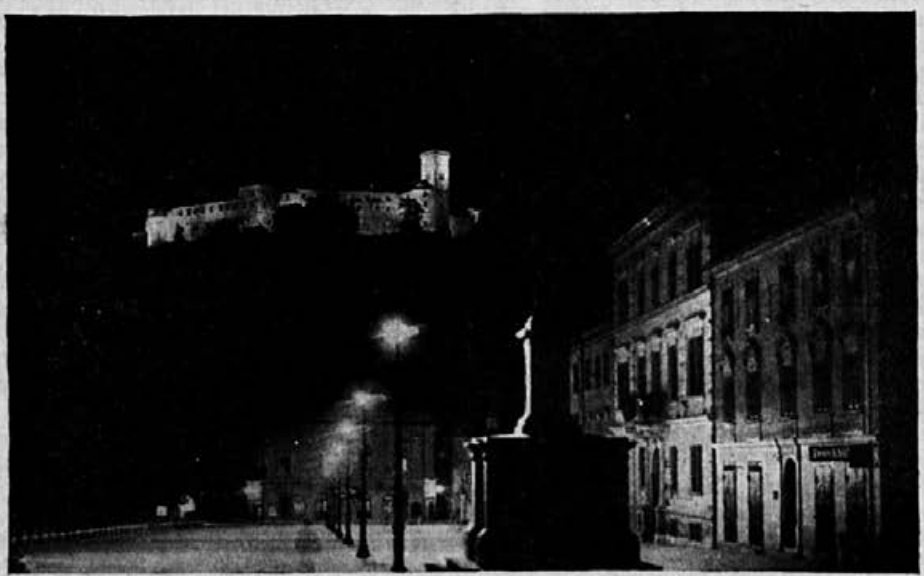

Ljubljana u noći. Pogled na Ljubljanski Grad

Misli pred takmičenjem

A. M., Kruševac

U radu i vreme prolazi brzo. Eto svega 30 dana odvaja nas od župskih utakmica.

Mi se užurbano spremamo. Sa časova niko ne izostaje i svi se podjednako zalažemo da budemo najbolji. Bodrimo jedan drugoga i veselimo se uspehu svakoga. To je naše poslednje takmičenje u naraštaju, jer ćemo posle preći u članstvo. To nas još više bodri i daje poleta u našem sokolovanju. To će biti naše treće takmičenje u naraštaju.

Kako ranije tako i sad, govore nam naši predvodnici da ćemo dobivati nagrade ili diplome. Kako lepo je imati uspomenu o ovim našim pregnućima, o ovim naporima i uspesima. To bi nas još više bodrilo, da smo mi dobili nagrade bar sa prvog takmičenja. Sad bi se svaki, kome je bila dosuđena, rado zagledao u svoju diplomu i s više mladenačkog sokolskog poleta, radio na svom usavršavanju.

Kod nas to ipak ne ubija volju, mi ćemo opet biti najbolji u župi, pa neka nam opet uskrate veselje u jednom priznanju našeg naprednog sokolovanja. Evo Vlada, evo Kica, evo Josić, evo nas još nekoliko lepog gradiva, izrazitih mišića, otporni i snažni, to su nam naše diplome i nagrade, to smo stekli u Sokolstvu, to nam je dalo Sokolstvo!

Družabna vzajemnost

Al. Vitek

Pravili so o njem, da ni divji. Za svojih sedemnajst let se je vedel mirno, resno. Bil je navdušen Sokol. Ure sokolske telovadbe so mu bile razvedrilo in užitek. Med tem, ko so njegovi tovariši tratili čas z izmišljanjem raznih zabav, je Dvoržakov Jurče razmišljal. Preudarjal je, kako je v človeški družbi mnogo stvari, za katere ni zakona, ni kazni, ki pa delajo iz človeka družabno bitje.

Videl je, da so ljudje dostikrat navdahnjeni s prirojeno sebičnostjo. Videl in obsojal je zdravega mladeniča, ki bi bil siromašni starki lahko pomagal vleči težko breme, a ji je z jedko šalo še hujšal njeno bridko usodo; videl je zakrknjence, ki so se v neki vzvišeni domišljavosti rogali plašljivim deželjanom na živi ulici velemesta. Prepričal se je, da je načičkana in naličkana gospodična sedela na klopi v gosto natrpanem vlaku, med tem, ko je zaskrbljena mati z nebogljenčkom na rokah stala poleg nje na hodniku.

Občutljivo njegovo srce, izklesano sokolsko čuvstvovanje ga je potrjevalo v njegovem dojmu, da nam je treba mnogo napisanih zakonov človeške družabnosti.

Zakaj imajo plemeniti ljudje usmiljenje do siromaka loncevezca? Zakaj nas zaboli srce pri pogledu na slepca ali na enonogega pohabljenca? Zakaj ne moremo storiti nič žalega siroti, zakaj obžalujemo deco kakšnega pijanca?

Vsak dan imamo priliko, izvršiti celo vrsto drobnih dejanj, zaslužnih in dobrih, da bi »ne zapravili dne«, kakor so pravili stari Rimljani. In zaveden Sokol, opirajoč se na Tyrševe nauke, črpane iz krasne zgodovine umetniško navdahnjenih Grkov in Rimljanov, ne sme izgubiti niti enega dne, ne da bi zapisal v knjigo svojega življenja kakšno dejanje Sokola junaka in gentlemena.

Dvoržakov Jurče si je živo klical v spomin dogodek, ki ga je bral v svoji čitanki, kako je slaven mož nekoč na počitnicah, ko se je brez posebnega namena izprehajal po gozdu, pomagal nesti sključeni starki njeno bisago v oddaljeno mesto. Videl je ženko, ki ni mogla razumeti, da se je takšen mlad mestni gospodič ni sramoval, nego je ž njo lepo govoril, poslušal njeno preprosto pripovedovanje brez roganja, se po cesti ž njo zabaval, ji nesel njeno bisago ter ji tako lajšal žalostno usodo. »Niti rodni sin bi tega ne storil in bi ne bil tako prijazen z menoj kakor ta tuji, lepo oblečeni mladi gospod.« je pripovedovala ginjena starka svojim sosedam.

Koliko bolesti in trpljenja je često skritega v uglajenih obrazih ljudi, ki se zdijo popolnoma ravnodušni. Ostareli užitkarji, stisnjeni v svoj nizki kotiček, odrinjeni v svoji oslabeli starosti, namakajo s solzami grižljaje vsakdanjega kruhka. Drugod popolnoma redna družina strada radi zapravljivosti svojega roditelja. V brezmočni borbi krvavi srce materi, katere bolno dete trpi in plaka. Zapuščeni družini marljivo oskrbuje poštena mati-vdova najpotrebnejše oblačilo in grižljaj hrane.

Zakaj smo tedaj mi, z razumom in čuvstvom obdarjeni ljudje, včasih tako trdi brez vzroka, brez razloga? Zakaj se nas dojmi pripovedovanje o tem, kako je sprejela zapuščeno mačico domača psica in ji olajšuje dni njene osirotelosti enako kakor svojim rodnim mladičem?

Dvoržakov Jurče premišlja često o usodi človeka kot družabnega poedinca. V knigah, katere z zanimanjem prebira, prikazujejo umetniki toliko človeške sreče in še več bede —, često nezagrešene bede, pokore za tuje grehe. Nedolžni prelivajo solze in trpijo za nestorjene krivde. A mi, ljudje, povečavamo rane trpljenja s svojo jedko sebičnostjo ter pogosto družabno nevzgojenostjo. Mlad dečko, bodoči mož in državljan, bi se moral naučiti razdajati srce. Jurčetu se hoče včasih, da bi na vse strani sveta klical, kričal, opominjal in opozarjal:

»Medsebojna strpnost, prizanesljivost in vljudnost naj bodo glavne čednosti, mladeniču, zlasti Sokolu. Pred starostjo vstani in spoštuj osebo starčkovo! Bodi spoštljiv nasproti ženi, materi, otroku, pohabljencu, nesrečniku, izkaži čast gostu, tujcu, ljubi starše in sorodnike, skratka: imej razumevanje za trpljenje in bedo svojega bližnjega. Olepšuj ta dozdevni zemeljski raj z dejanji uslužnosti ter ljubeznivosti, ki ne stane nič in vendar tako razveseljuje, pomaga, lajša toliko bolečin ter omilja toliko zapuščenosti.«

Dvoržakov Jurče, sokolski naraščajnik, trpi pri svojem razmišljanju. Trenotki življenjske radosti so zanj dogodki, ko si ljudje vzajemno podajajo roke, po katerih se sočutna srca združujejo k dejanjem ljubezni. Pogostoma zadostuje malo, da se razveseli trpeči. Vzajemnost ljudi, cenitev svojega in tujega dela, stud pred trdosrčnostjo brezčutnih sebičnežev in čuvstvo žrtvovanja samega sebe so biseri, vsajeni v krono trpečega človeštva.

Ljubljanski nebotičnik u noći

Samo prava, deleča se ljubezen ter spoštovanje bosta olepšali svet.

Ali smo je mi mladi, nadobudni dečki zmožni? Ali smo že toliko možati, da bi se znali žrtvovati? Nismo še — toda postati hočemo!

V tem je podlaga krasne Tyrševe sokolske vzgoje, v tem smoter resničnega junaka — Sokola.«

(Po »sokolské budoucnosti«, prilogi »Věstníku Východočeské sok. župy Pippichovy«, — letn. 1929., 161 str. — Priredil M. K-ć.)

Kako ćemo iskoristiti odmor?

Majcan Ivo, Senj

Ne bi smelo biti čoveka, koji ne bi osetio ugodnost odmora — počinka posle duga i naporna rada. Ali ima nažalost ljudi koji toga ne osete.

Odmora i počinka treba svakome koji radi: treba ga onome, koji mora svojim žuljavim rukama sticati dobra za prehranjivanje i odevanje sebe i svoje obitelji — dakle zemljoradniku, rudaru, zanatljiju i t. d., a treba i intelektualnom radniku — čiji rad je lakši, ali zato odgovorniji. — Svakome, koji bilo kako radi, potreban je odmor da nadoknadi utrošenu snagu i energiju, koju je uložio u rad. Mislim, da nema naročito u naše doba čoveka, koji ne bi znao kada se mora odmarati; ali time nije rečeno da većina njih zna i koliko i kako se moraju odmarati, t. j. kako će odmor najbolje iskoristiti iza izvršenja svojih svakodnevnih dužnosti.

Umor može biti telesni i duševni. Prema tome biće odmor različit, ali svaki mora biti korisno iskorišćen.

Svi mi znamo da je telesni rad teži i naporniji, da pre iscrpi čovečju snagu, nego intelektualni rad. To zaključujemo po tome, što čovek koji je telesno potpuno sustao — nesposoban je i za duševni rad, dočim ako je netko potpuno sustao u duševnom radu — još uvek je sposoban za telesni rad, jer mu je telesna snaga sačuvana. Zato čuvajmo i unapredujmo svoju telesnu snagu i zdravlje — telesnim odgojem, jer zdravlje je najveće blago, koje se ničim ne da kupiti. Uzmemo li dva intelektualna radnika, koji su od prirode jednako razvijana i nadarena, videćemo da će mnogo više izdržati onaj koji se brinuo za svoj telesni odgoj, nego onaj drugi, koji je svoje telo zanemario. — I za samoodržanje jednoga naroda bolje je da ima milijun zdravih i snažnih n. pr. svršenih srednjoškolaca, koji će se razići na razne radove širom svoje domovine, nego milijun krzljavih svršenih akademičara.

Intelektualac — uzmimo — srednjoškolac iza umora izabraće nekakvu igru n. pr. odbojku, hazenu, nažalost većina njih će izabrati nogomet, a možda i nekakvu drugu igru. To će oni činiti više radi zabave, nego radi koristi po svoje telo.

Tvornički radnik, zanatlija i drugi ljudi koji vrše neki posao snagom svojih mišica, iza jednoličnog rada, da dovedu u sklad i ostale mišice koje pri radu nisu bile uposlene, doće u sokolsku vežbaonicu i sa svojim drugovima će pola sata vežbati, naročito takve vežbe, koje će ugodno delovati na one organe i delove tela koji su ostali kod rada nezaposleni ili su se samo u jednom smeru razvijali.

Mnogi ne znaju korisno iskoristiti vreme odmora, jer umesto da onaj teško zasluženi novac upotrebe u korisne stvari, koje su im najnužnije ili da ga prištede za stare dane, — idu u gostione i daju ga za razna alkoholna pića pijući dok se ne opiju. Tako nanose štetu svome telu i duhu, a obitelj im često u nestašici i suha kruha stradava i propada.

Zar ne bi bilo pametnije i od one razboritije i umerenije braće, koja retko troše na alkoholna pića, da svakoga meseca potroše 4—5 dinara manje, da se pretplate na koji sokolski list ili da nabave koju korisnu knjigu, pa da u čitanju korisna i poučna štiva iskoriste svoj odmor. Na taj način će proširavati svoje znanje i oplemenjivati svoju dušu i svoje srce.

Čitajući dobro štivo doći će do saznanja da samo zdrav i nepokvaran narod, koji je oboružan znanjem, plemenitošću duše i čistoćom srca, i koji je svestan neizmernog dobra koje mu pruža skupo stečena sloboda, može napredovati i stvarati sebi i svome pokolenju bolju budućnost. U knjigama će naći svu prošlost svoga naroda, u duhu će gledati njegove borbe, padanja i slavne pobede, ali sve će mu govoriti o neizmernoj snazi i ustrajnosti narodnoj. —

Iz cele njegove prošlosti izbijaće na površinu patnja, ali i nepokolebiva vera u konačnu pobedu i izvojevanje slobode, koju danas uživamo. U sokolskoj štampi će čitati, kako su Sokoli nesebičnom ljubavlju i čeličnom voljom obarali zapreke i kidali karike iz lanaca u kojima smo bili vekovima spu-

tani, i ako su krčili puteve **našem oslobođenju i ujedinjenju.** — Čitajući o ljutim borbama, smelim podvizima i brzim pobedama nad brojčano mnogo jačim neprijateljima — od veselja i ponosa srce će ti jače zakucati, uskipeti će krv, a duša — plemenita duša će usplamtiti svetim žarom verne ljubavi, kojom ćeš biti uvek spreman — žrtvovati sve — i život svoj za svog junačkog Kralja, nepobediv narod i moćnu Jugoslaviju. —

Igre

Polič Zoran, Ljubljana

(namenjene predvsem naraščaju)

1. Igralci se postavijo, kakor kaže skica. V sredini stoje kiji. Vsak kij čuva en igralec. Paziti mora, da očuva kij pred malima žogama, katere mečeta izmenoma, ali tudi obenem, na vsaki strani stoječa telovadca. Kdor kij podere, zamenja vlogo s čuvarjem.

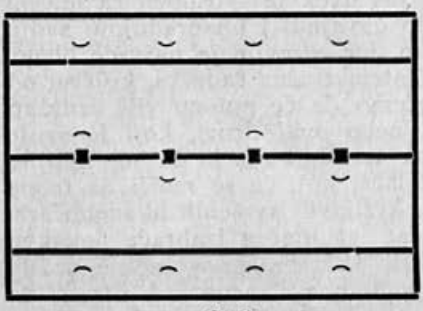

Sl. 1

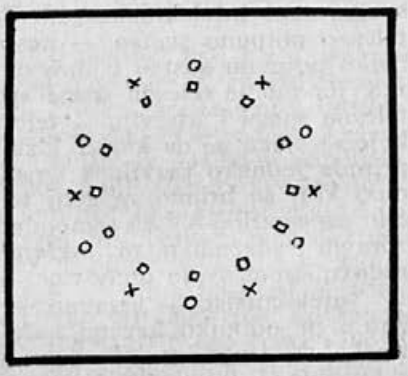

Sl. 2

2. Postavitev, kakor kaže skica. Telovadci so razdeljeni na dve skupini. Vsak telovadec stoji pri svojem kiju, v roki ima žogo, s katero skuša podreti kij enemu izmed igralcev nasprotne stranke. Zmaga stranka, ki prva podre kije nasprotniku.

3. Igralci so razdeljeni na dve skupini, postavljeni, kakor kaže skica. Igralci skupine I., ki so razdeljeni na polje A in C, skušajo zadeti z žogami igralce skupine II. Vsak zgoditek šteje točko. Igralci v polju B nimajo žogic. Ako pa dobijo katero (pravico imajo ustavljati jih z nogami), skušajo z njo zadeti enega izmed igralcev v polju A ali C. Ako se jim to posreči, zamenjata skupini mesta. Skupina II. se razdeli na dva dela in zasede polje A in C. Skupina II. se razdeli na dva dela in zasede polje A in C. Skupina I. gre v polje B. Ponavlja se zopet isto. Zmaga skupina z večjim številom točk.

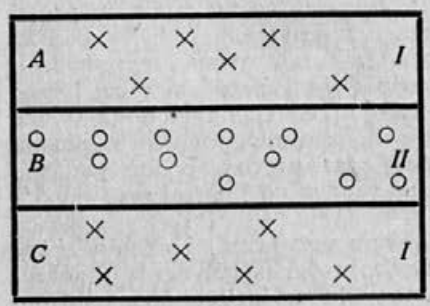

Sl. 3

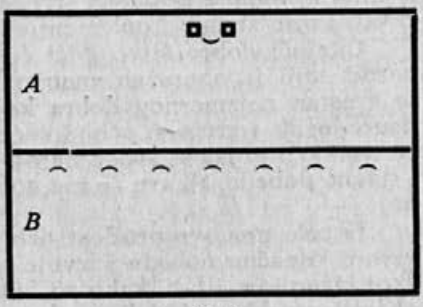

Sl. 4

4. a) Igrišče je razdeljeno v dve polovici. V eni stojijo igralci z malimi žogami v rokah. V drugo polovico postavi vaditelj dva kija, katera čuva en telovadec. Telovadci skušajo z žogicami podreti oba ikja. Vsako odvrženo žogo si mora vsak telovadec sam poiskati. Vsakega telovadca, ki prestopi mejno črto in pride v polje A, lahko čuvar udari, če kija stojita. S telovadcem, katerega je udaril, menjata vlogi. Ako pa kija ne stojita, ju mora najprej postaviti in v tem času si telovadci hitro poberejo svoje žoge.

b) Igrišče je lahko razdeljeno tudi v tri dele. Čuvar ima pravico udarjati igralce samo v prostoru B. Tako lahko telovadec, ki odvrže žogo, pribeži v prostor A, počaka, da pade eden izmed kijev, nato hitro pobere žogo in zbeži nazaj. Drugače isto kakor zgoraj.

Nasprotna stran si skuša žogo osvojiti in podreti nasprotnikove kije. Pri tem se telovadci ne smejo prijemati ali držati. Zmaga skupina, ki prej podre nasprotnikove kije. Ako pade žoga v polje A ali B in tam tudi ostane ne da bi pri tem kateri izmed kijev padel, pripade žoga nasprotni strani (tisti, ki ni imela žoge). Ako kateri izmed kijev pade, določi posest žoge zopet žreb. Nobeden igralec ne sme med igro prestopiti črte, ki loči prostor za kije od ostalega polja.

5. Vaditelj razdeli igralce na dve skupini: a) V sredini igrišča nariše krog (glej skico). Naloga telovadcev, ki stoje izven kroga, je, da z dobro merjenimi žogami zadenejo igralce, ki stoje v krogu in kateri se morajo spretno umakniti.

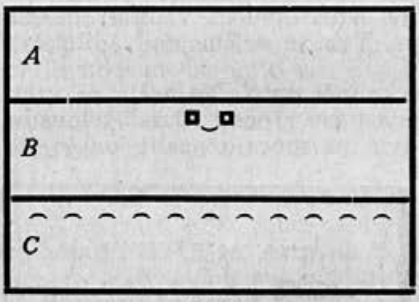

Sl. 5

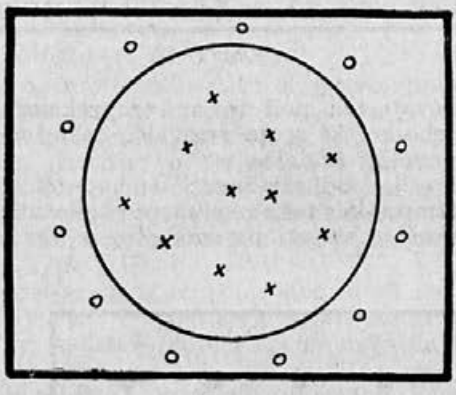

Sl. 6

b) Naloga telovadcev, ki stoje ob steni, obstoji zopet v tem, da morajo v sredini stoječe zadeti z žogami. Vsak zadeti gre na nsprotno stran pomagat strelcem svoje skupine. N. pr.: V polju A je bil zadet en telovadec. Hitro gre v polje II in pomaga streljati na telovadce polja B. Pri nasprotni strani pa obratno. Zmaga stran, ki prva »postreli« svoje nasprotnike.

6. Polje je razdeljeno, kakor kaže skica. Igralci so razdeljeni na dve skupini in pomešani med seboj. Na vsakem koncu stoje kiji, in sicer na eni strani kiji skupine O, na drugi skupine X. Ena skupina dobi žogo (določi žreb). S podajanjem skuša spraviti žogo čim bliže kijev. Ko jo dobi najbližji, skuša podreti kije.

7. Vaditelj postavi kije (8 ali tudi več) v štiri ali več vrst (glej skico). K vsaki vrsti določi enega telovadca. Naloga vsakega telovadca je, spraviti vse kije svoje vrste na določen prostor (ali v zaboj), ki je začrtan (postavljen), kakor kaže slika. Nalogo opravlja v teku, vendar sme vsakokrat nesti samo en kij. Telovadec, ki je prvi izvršil svojo nalogo, steče po medicinko (ali kak drug predmet), ki leži na nasprotni strani igrišča, in jo prinese vaditelju. S tem je zmagal. Igra se prične na vaditeljevo povelje: »Zdaj!« Igra je lahko tekmovalna. Najprej tekmujejo po štirje, potem pa zmagalci četvoric med seboj, dokler ne ostane en sam zmagalec.

8. Vaditelj postavi v telovadnici ali na prostem različne zapreke (glej skico). Nato določi dvojice ali trojice, ki bodo tekmovale med seboj. Dol-

žnost vsakega telovadca je, da natanko ugodi pogojem, ki jih je postavil vaditelj. Ta določi po svoji izprevidnosti, kako je treba zapreke preiti. Tekmovanje lahko tudi otežkoči. In sicer določi, da morajo tekmovalci teči najprej v vrečah na drugi konec igrišča, tam vreče odložiti in nato nada-

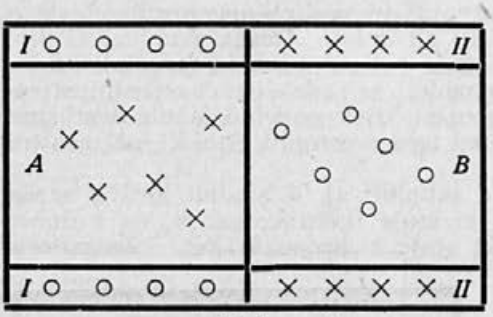

Sl. 7

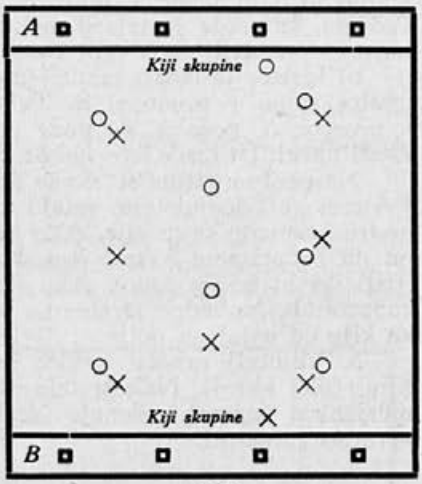

Sl. 8

ljevati tek pod in nad zaprekami. Na cilju lahko položi vaditelj na tla jabolko, ki si ga zmagalec zasluženo pribori. Tek se prične na vaditeljevo povelje: »Zdaj!«

9. Vaditelj zaveže enemu telovadcu preko oči ruto. Najbolje je vzeti temno, ker taka onemogoča telovadcu vsako zaznavo z očmi. Ostali telovadci skušajo strgati prvemu obvezo raz oči, pri tem pa morajo paziti, da se jih

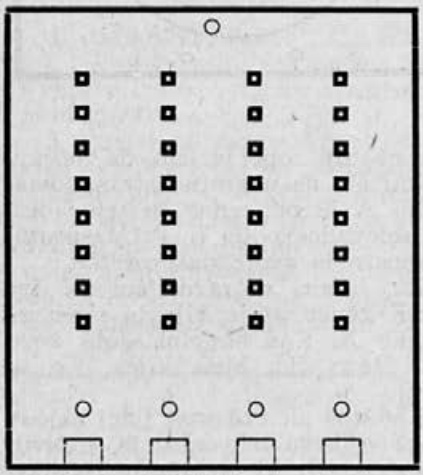

Sl. 9

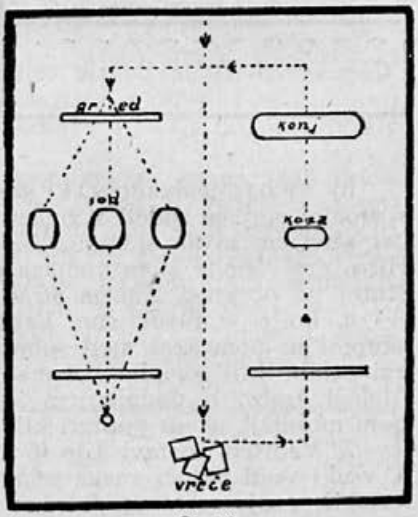

Sl. 10

telovadec s prevezanimi očmi ne dotakne trikrat zaporedoma z roko. Telovadec, ki je bil trikrat udarjen, stopi iz igre. Zmagalec je tisti, ki strga prvemu ruto, ali pa telovadec s prevezanimi očmi, ako se to nobenemu ni posrečilo in so bili že vsi po trikrat udarjeni.

10. Vaditelj začrta s palico (v telovadnici s kredo) točko. Telovadca postavi v določeni razdalji od točke v smeri proti točki in mu preveže oči

kakor v tri (3). V roko mu da palico (v telovadnici kredo). Naloga telovadca je, da začrta s palico (kredo) okrog točke, katero je naznačil vaditelj, krog. Prosto roko mora držati upognjeno za hrbtom. Zmaga telovadec, ki načrta najpravilnejši krog okrog točke. Vaditelj mora načrtati točko, še preden je zavezal telovadcu oči, da si ta lahko približno določi razdaljo.

11. Vaditelj začrta krog s premerom enega metra in postavi vanj telovadca s prevezanimi očmi. Ostali telovadci stvorijo okoli njega krog. Vsak telovadec mora povedati onemu, ki stoji v krogu, svoje ime in ga vprašati, koliko korakov se lahko oddalji. Telovadec v krogu določi vsakemu število korakov, za katere se mora seveda dotični takoj oddaljiti. Ko je določil vsem razdalje, se spusti telovadec s prevezanimi očmi na lov. Vsi telovadci morajo stati mirno na svojih mestih. Takoj, ko zadene loveči na katerega izmed ostalih, mora povedati njegovo ime. Ako ne zadene, lovi dalje.

Opomba: Če prvič ne zadene, je nadaljnji lov seveda težak, ker ni dovoljeno otipavanje. Zato je povoljna rešitev naloge zelo odvisna od spomina.

12. Vaditelj preveže vsem telovadcem oči z rutami in jih postavi v vrsto. Razdalje med posameznimi telovadci naj bodo približno 1 meter. Na drugi strani telovadišča, ki mora biti prosto, začrta krog (premer 2—3 m). Krog mora načrtati, preden zveže telovadcem oči, da ga vsi vidijo in si morejo približno predstavljati njegovo lego.

Na vaditeljevo povelje: »Zdaj!« stečejo vsi proti krogu. Ko stopi prvi v krog, zapove vaditelj: »Stoj!« Zmagalec je seveda tisti, ki stopi prvi v krog. Med tekmo držijo telovadci roke iztegnjene pred seboj.

13. a) Vaditelj postavi na označeno mesto telovadca s prevezanimi očmi in mu da v desno roko paličico (v telovadnici kredo); levo roko mora držati na hrbtu. Telovadec mora polagoma korakati naprej in najprej po petih korakih narediti na tleh križ. Nato naredi v oddaljenosti 2 korakov od prvega drugi križ in potem še tretjega. Ko je izvršil, se vrne po isti poti na izhodišče. Ko misli, da je prispel tja, se obrne in še enkrat krene na isto pot ter skuša začrtati okoli vsakega križa krog (premer kroga ne sme biti mnogo večji od 1 dm). Zmaga tisti, ki to najbolje izvrši.

b) Igra se oteži na ta način, da vaditelj rabi kije. Telovadec mora najprej začrtati križe, nato se vrniti po kije, jih postaviti na križe in okoli njih začrtati kroge, nato pa zopet vse kje pobrati. Potem se mu razvežejo oči, da vidi uspeh svojega truda.

Igra se otežkoči tudi na ta način, da vaditelj poveljuje telovadcu, kam mora iti in kje mora narediti križe.

14. V sredino igrišča (telovadnice) postavi vaditelj zaboj s kiji (najmanj 9). K zaboju postavi telovadca in mu zaveže oči. Telovadec mora 1 meter daleč od zaboja postaviti kije v krog okoli zaboja (vsakega posebej). Ko je to izvršil, stopi iz kroga in steče trikrat okoli njega, ne da bi pri tem katerega izmed kijev podrl. Pri teku drži roke naprej. Ko je tek srečno dovršil, stopi zopet v krog k zaboju in začne zbirati kije ter jih zlagati v zaboj (vedno nese po en kij). Zmaga tisti, ki najbolje izvrši svojo nalogo.

15. Igralci se postavijo kakor za črnega moža in igrajo ravno tako, samo da imajo prevezane oči.

16. Vaditelj postavi telovadce v polkrog in jim dopusti, da sedejo. Enega telovadca pa izbere in ga postavi v polkrog tako, da ima pregled čez vse ostale telovadce. Z ruto mu preveže oči. Ko ima telovadec ruto zavezano, mirno čaka. Ostali telovadci pa polože pred se različne predmete (kamen, gumb, papir), in sicer vsak samo enega. Ko so to storili, sname vaditelj v polkrogu stoječemu ruto in šteje počasi do dvanajst. V tem času si telovadec ogleda predmete in telovadce, ki sede za njim. Nato mu vaditelj ruto zopet zaveže. Telovadčeva naloga je sedaj, da imenuje po vrsti, kakor ležijo v krogu, predmete in njihove lastnike. Zmaga tisti, ki najbolje opravi svojo nalogo. To je izrazita igra spomina in pokaže, koliko znato telovadci osredotočiti misli. Začetkoma seveda ne sme biti preveč telovadcev, ker se morajo telovadci igri najprej privaditi.

17. Dva telovadca sedeta na tla, s čelom drug proti drugemu tako, da se stopala stegnjenih nog dotikajo. S stegnjenimi rokami se oprimeta palice in skušata na vaditeljevo povelje drug drugega dvigniti z vlečenjem. Najprej nastopijo pari, nato zmagovalci v teh parih, dokler ne ostane en sam zmagalec.

18. Boj za zastave. Najlaže se vrši ta igra v gozdu. Vaditelj razdeli telovadce v dve enako močni skupini. Vsaka dobi svojo zastavo. Vaditelj stoji sredi igrišča. 100—400 m daleč od vaditelja pritrdi vsaka stran zastavo v dosegljivi višini in vidno vsaj na 50 m; čuva jo straža, ki pa ne sme stati bliže kakor 25 m.

Na vaditeljevo povelje (žvižg) se odpravijo telovadci na lov na nasprotnikovo zastavo. Telovadec, katerega se je nasprotnik dotaknil z roko, postane ujetnik in mora v ujetniški krog, ki je začrtan v bližini zastave in ima tudi svojega stražnka. Ujetnika lahko reši telovadec njegove skupine, ki se priplazi v ujetniški krog, ne da bi ga straža udarila in se dotakne z roko jetnika. Oba lahko nadaljujeta lov na zastavo. Ako se je kateremu telovadcu posrečilo neopazno sneti zastavo, jo mora nesti vaditelju. Če ga med potjo ujamejo, oziroma se ga nasprotnik dotakne, mora zastavo vrniti. Zmaga skupina, ki prva preda nasprotnikovo zastavo vaditelju.

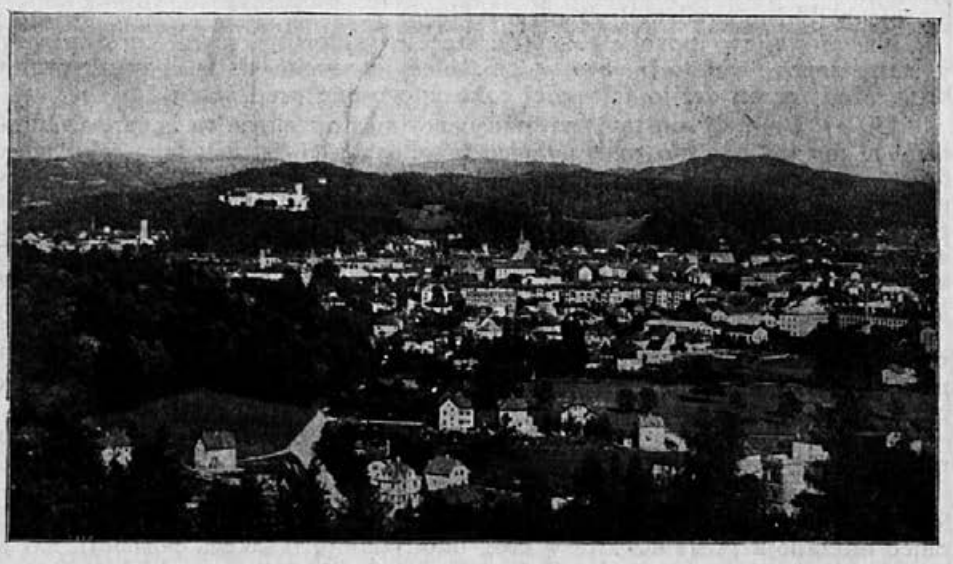

Pogled na Ljubljano

Popravki. V igri »Kralj Matjaž« naj se popravijo naslednje tiskovne pomote: V I. dejanju na strani 48. v zadnji vrsti naj se beseda »posebe« popravi v: posebej; na str. 48. naj se v 5. Gabronovem govoru postavi za besedo »nikjer« še: drugje; na str. 70. v 2. Borkovičevem govoru naj se pred besedo »nekdaj« postavi: od; v naslednjem Cirilovem govoru se beseda »klobuke« pravilno glasi: klobuk, a bolj spodaj dvakrat: klobuka namesto »klobuke«, ker je tu govor o dveh klobukih; na strani 71. naj se prva beseda »vojska« popravi v: vojsko. V III. dejanju na str. 48. naj se predzadnji osebni nastop »Fantiči, deklice« s črto zaznamuje in navzdol pokaže, da ta odstavek spada za eno stopnjo niže pod naslednji Brambičev govor; na strani 87. naj se v naslovu prečrta »Peti prizor«, ker je ta del igre le nadaljevanje šestega prizora. — V pesmi »Pevec« na str. 92. iz l. 1933. naj se v tretji vrsti 2. kitice popravi prva beseda »In« v Tu; v pesmi »Navade« na isti strani pa naj se na koncu prve vrste zapiše nadpičje.

Naši pesnici

Sokolica

Rica, Ljubljana

Kdo si ti, prijazno dekle,
vedno si mi vseč,
kakor ljubka si ženjica,
vsak od nas je čvrst, jeklen!

Smeješ se in čvrsta mlada
se mi živa sreča zdiš,
kakšna v tebi je naslada,
li pekel, li paradiž?

Tiho stopaš mimo mene,
gledam te in vztrepetam,
duh se tvoj mi razodene,
tvojo silo že spoznam:

Ti si mlada Sokolica,
ki živiš za mladi rod,
drzna kot ponosna ptica ,
zreš svobode moč povsod.

In ko zreš v te jasne dneve,
se življenja veseliš,
vidiš sonca zlate seve,
gledaš i trpljenja križ.

Pa hitiš v veselo jutro;
poješ, vriskaš, se smehljaš,
res svobodna si, a srčno
ljubiš mladi zarod naš!

Papiga

Basen.

A. Francevič, Ljubljana

Pomlad prešinja vso naravo,
pomlad objema grad Dobravo,
spočito polje grajski orjejo.
Konjiči, vajeni že tóvora,
hi hot! le z glavo kimajo,
saj boljega odgovora
na bič in pokec nimajo.

Spočite njive grajski orjejo.
S seboj prinesli so papigo,
da zabi suženjstva verigo,
da poživi tu sončno morje jo.

Prijetno je papižici,
ko ni več na verižici!
Po suhi rogovili
objestno rogovili,
po deblu pleza do vrhunca,
se ziblje, ziblje in se gunca ...

A zdajci: frt! od zgoraj sašumi,
ujeda nanjo prihrumi.
Papiga v smrtnem strahu vznak,
iztegne kremplje in zobak ...
A kaj! Kragulj je bolj junak,
krepak je v kremplju, v kljunu krut,
zapiči vanjo se razbojnik ljut.

»Ti pes, capin, baraba!« ga opsuje,
še z drugimi nadevki ga obsuje.
To čuje hlapec, urno k njej priskoči,
srditi boj v trenotku se odloči:
kragulj ujet je, prosta je papiga!

Graščak potem, učen ko modra knjiga,
na glas ob zgodbi tej čuvstvuje:
»Čim več jezikov znaš,
tem več oseb veljaš!«

Ali čutite poletje?

Gustav Strniša, Ljubljana

Ali čutite poletje,
čutite li mladi cvet:
v srcih živo razodetje,
sanje, radost in polet?

Kdo ne vstaja z zoro mlado,
kdo ne čuti novih sil,
in kipenje in naslado,
kdo se zdaj ni prerodil?

Bratci smo veseli, mladi,
vriskamo v življenja dan,
in se vsi imamo radi,
ko gremo čez cvetno plan.

Bratci smo v ljubezni eni,
združil nas je tajni sen,
vsi smo zdravi in iskreni,
vsak od nas je čvrst, jeklen!

Ali čutite poletje,
silni mladi vi ljudje,
uživajte mladost, kot cvetje
vaše sile naj brste!

Naša mladost

Rica, Ljubljana

Mladost gre naša svoja pota,
veselo strune ji zvene,
neznana nam je bol, samota,
povsod se žarki nam smeje.

Mladost je čudovita, bajna,
vse izpreminja v cvet in smeh,
mladost je naša sladka tajna,
ki v živih nam gori očeh.

Mladost gre naša svoja pota,
nikoli pa ne sme od nas,
saj bilo bi srce sirota,
za njo bi plakali na glas!

Izlet

Rica, Ljubljana

Škrjančki v srcih žvrgolijo,
ko vriskamo čez sinjo plan,
in žive pesmi se glasijo,
ki polna jih je vsa ravan.

Prijazno potok žubореči
nas dalje vabi v tihi gozd,
pri vrbi sivi, že trohneči
spet čaka nova nas radost:

Trop ptičev se je zbral pred nami,
da nam zapoje svoj pozdrav,
glas vabi nas in duše mami,
kot bi hitele v sij višav.

Škrjanci v srcih žvrgolijo,
veselo gozd nas je sprejel,
njegovi pevci gostolijo,
da človek bi ves svet objel.

Na mehkem mahu vila čaka,
skrivnostna vila tihih sanj,
v vejevju vijolina plaka —
ej, veter svira v mladi dan!

Predramili smo lepo vilo,
že skrila se je v gozdni mir,
trenutek vse je potihnilo,
prirode gledali smo pir.

In srečni smo zapirovali
še mi, pozabili vso skrb,
a favni so nam zaigrali
na vejice zelenih vrb.

PESME NARAŠTAJA

Soko

Jovan Običan, naraštajac, Pančevo

U vremenu davnom, burnom,
Kad je zemlja ropska bila,
Jedna majka, soko ptica,
U Češkoj je gnezdo svila.

A iz toplog gnezda majke
Čvrstog duha, soko mladi
Vinuo se u nebesa,
Da na spasu roda radi.

Mahao je sa krilima,
Kljunom oštrim plen je hvat'o
Al je čuv'o što je sveto,
Što je rodu Bogom dato.

On, koji je ispunio
Sve mladićske svoje snove,
On se uvek i doveka
Neumrlim Tiršom zove...

Tiršu, ocu svih Sokola
Bog je lovor — venac svio. —
On je dug svoj zemlji dao.
On se rodu odužio.

Našem Jadranu

Vj. Janečko, naraštajac, Virovitica

Oj zdravo, zdravo domovino mila,
Kliču ti Sokoli na osvitku zore
I otporna svoja razvijaju krila
Da Te ponesu u visine gore.

Ti stižeš do vrhunca moći sada,
Jer Božjih dara naručja si puna,
Nepobjediva sloga rodom tvojim vlada,
Jer narod je jedan, tek jedna je kruna.

Žitna ti polja, a bajne zelengore,
Ah puna si puna prirodnoga baja!
Dole na jugu ono sinje more,
Ta ima li gdegod divnijega kraja?!

Da, more, more, taj amanet sveti,
Biser što sjajem u napredak vodi,
Koji nam htjede otet dušman kleti
Al ne odoli njegovoj slobodi!

To kolijevka je meka koja diže
Jaki duh i neodoljivu snagu,
Zato nam otadžbina laho cilju stiže
Te će odolit i samome vragu.

Tamo na jugu gdje vazda lovor cvate,
Gdje masline se miomiris širi,
Sunčani traci gdje obalu zlate
Zar tamo da se tuđinska vlast krili?!

Zbog tog su nam se pređi žrtvovali
A mi da oskvrnemo djelo pradjedova?
Neslijedit one što su žrtvom pali
Da naša bude skupa gruda ova?

Zato ako li nam dušman na nju skoči,
Ako se potrese tvrda ova st'jena
Ne boj nam se, majko, neće propast doći
Dokle god nas ima, nas Jugoslovena.

Sokolstvu

Vukšić Milan, Srpske Moravice

Sa puno želja, sa puno nada,
Na krilima Sokola letimo mi;
Kroz vrtlog smutnje, na polje rada
Jurimo napred Sokolovi svi.

Otadžbina mila sada nas treba,
Zato se složimo u radu svom.
Naši nas pretci gledaju s neba;
Hoćemo l' znati obraniti dom.

I zato, braćo, sigurno napred
U složnom radu leži nam spas,
U obrane sada stupimo red
I dušman neće pregaziti nas.

O mila braćo, Sokoli smeli,
Odlučni budimo u radu svom,
Jer naši pretci gledaju s neba
Hoćemo l' znati obraniti dom.

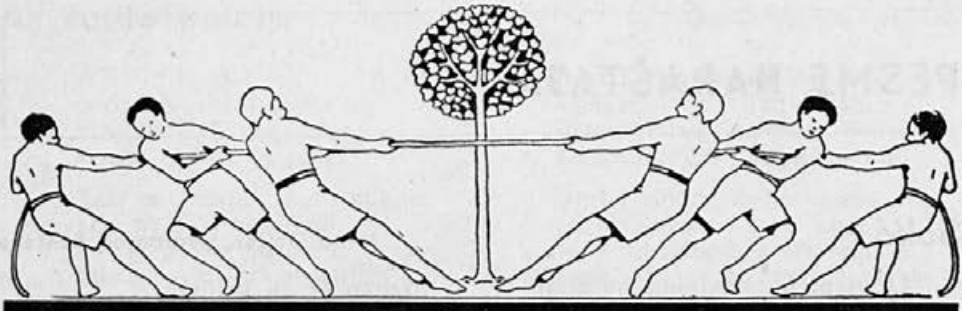

Radovi našeg naraštaja

Nekoliko uspomena na naraštajske utakmice na IX svesokolskom sletu u Pragu

Franjo Dvoržak, Karlovac

Najlepše sam osetio moralnu snagu Sokola, kad sam sudelovao na naraštajskim utakmicama na IX svesokolskom sletu u Pragu.

Jednog dana, još davno pre sleta, rekao nam je br. vođa, da za par dana počinjemo s navežbavanjem za zlet. Svi smo se radosno iznenadili, jer smo čuli već toliko lepih stvari o praškim sletovima od starije braće, a osobito od br. vođe koji je tamo natecao 1926. U nama su se pojavile prve tajne i skrovite želje, da i mi podemo u Prag, sudelujemo, i pred najvišim forumom pokažemo šta znamo i možemo.

Ali pred nama je stajao ogroman posao i trebalo se je marljivo i neumorno spremati. Puni oduševljenja bacili smo se na posao. Naš prednjački zbor odmah je počeo punom parom da radi, priređivajući naraštajska sela. Tako smo pomalo skupljali od utroška na ulazu novac za slet, a čestim nastupima na spravama dobivali sigurnost i rutinu. Dakle, moralnu i materijalnu korist.

Najlepše je bilo prolećem ranu ujutro, tek što je sunce granulo, žuriti se u sokolanu. Čas kasnije već navežbavati pojedine elemente potrebne za slet.

Konačno nakon mnogih nezaboravnih momenata sa puta, češkoaustrijske granice i velebnih manifestacija prigodom dolaska u Prag, nadošao je i dan utakmica. Pošto smo stigli autobusom na sletište, primili smo brojeve i pažljivo ih pričvrstili na hlače. Naokolo je sve vrvilo od natecatelja. Jugoslavenskih odela bilo je pet. Još u vozu smo stupili u dodir s ostalom braćom natecateljima, ali videvši ih onako krupne i razvijene i čuvši njihove postignute rezultate (na treningima) bili smo uvereni da ćemo postići slabo mesto. Ali i pored toga odlučili smo da ćemo se boriti iz svih sila pa makar bili i zadnji.

Došavši u dvoranu za natecanje postavili smo se čekajući dok dođe na nas red. Tu se je odmah pokazala susretljivost braće Čehoslovaka, te smo brzo stojali u vrsti pred sucima. Teško je opisati onaj osećaj tik pre nastupa. Sećam se da sam malo drhtao i srce mi je snažno udaralo, jednom rečju imao sam tremu pomešanu s bojazni hoću li dobro odvežbati. Ali čim je počela glazba svi smo se ustremili znajući, sad treba pokazati šta možemo. Vežbe s batinama dovežbali smo skladno i oštro. Suci prijazni i susretljivi, ali strogi i pravedni brzo su nas ocenili. Smireni pošli smo na

karike. Tu se jednom bratu, koji je inače gotovo najbolje vežbao, događa nezgoda — pokvari vežbu. Svima nam je zastao dah. Dobiva popravak, ali i samo 47 bodova. Mnogo smo time izgubili, ali samo hrabro napred! Nakon konja već imamo svoju publiku, koja nas bodri i prati od sprave do sprave, s nama oseća i s nama se bori.

Izlazimo van na lakoatletiku i sretamo se s bratskim odelom iz Celja. Po njihovim rezultatima doznajemo da smo podjednaki — dakle konkurencija. Publika nas obaveštava da smo među najboljim odelima. Radosno nastupamo bacanje kugla. U toj tačci smo dokazali da smo dostojni članovi nacije kojoj je bacanje »kamena s ramena« narodna igra. Baš kad smo hteli preći na skok u vis, dođe nam u susret neki sed i prijazan brat s ogromnim aparatom u ruci. Pristupivši br. vođi rukuje se s njim i pretstavi se kao brat Augustin Očenašek, vođa nar. ČOS i zamoli ga da nas slika. Čas kasnije, nakon slikanja, postrojeni u vrsti kličemo prijaznom bratu trokratni sokolski »Zdravo!«.

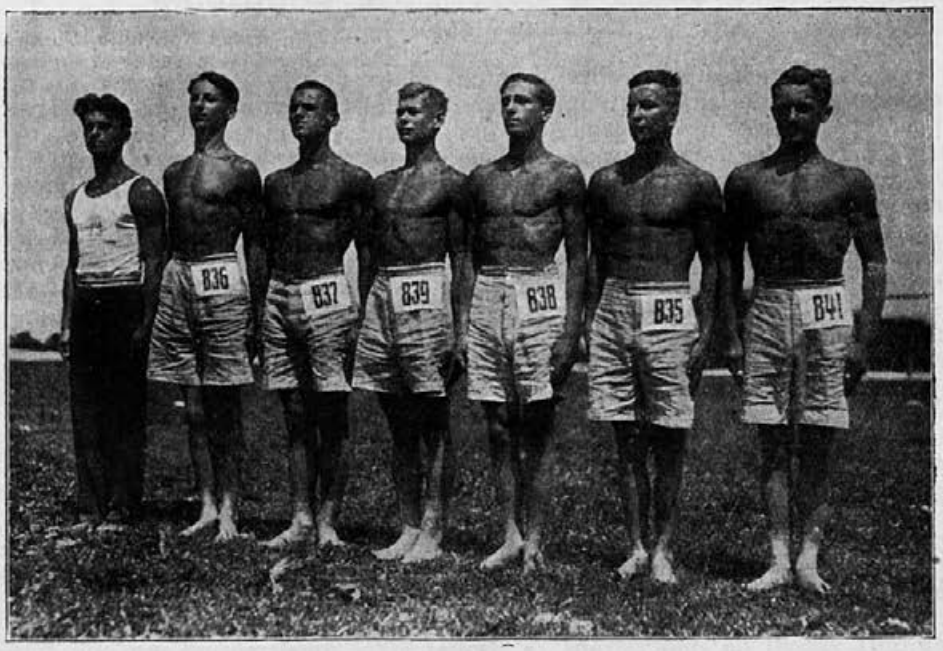

Stanko Tončić, vođa; Zdenko Tončić, Rade Novaković, Francek Dvoržak, Nikola Šoštarić, Jovo Tomić, Veljko Rihar. — Br. 835 pojedinačni prvak Jugoslavije

Ponosni da nas je tako počastio br. vođa čitavog češkoslovačkog naraštaja, puni poleta i zanosa prešli smo na poslednje tačke — skok u vis i trčanje 60 m. Ove tačke osetljivo nam umanjiše izglede na uspeh, jer dva brata skočiše samo 130, a poprečno smo loše trčali. Sunce je već davno prešlo preko zenita, kad smo završili utakmice umorni i gladni i žalosni misleći, da nismo sve pokazali što možemo i umemo. Uvereni da smo II ili III jugoslavenski odeo odosmo sa sletišta. Sutradan kad smo kupili novine silno se iznenadismo. Naš br. Jovo Tomić je I između jugoslov. natecatelja i ima jednaki broj bodova s bratom Pilichom iz Celja. Donekle umireni da smo bar pojedinačno prvi. Ostale dane našeg boravka u Pragu tražili smo sliku našeg odela, ali je, nažalost, nismo nigde mogli naći.

Nakon povratka u Karlovac dolazi iz Praga karta od braće članova: »Hura! Vi ste prvi!« Radost, koju nam je izazvala ta karta, bila je iznenađujuća, ali ugodna i draga. Ipak je trud br. vođe i nas okrunjen uspehom!

Ali to još nije bilo potpuno iznenađenje, jer nakon nekog vremena dolaze slike našeg odela, s prekrasnim sokolskim posvetama, i pismo sledećeg sadržaja od br. A. Očenašeka: »Dragi mladići! Prema vašoj želji, koja mi je bila izražena po s. Dekanovoj iz Sokola Žiškov, napisao sam na svaku sliku vaše vrste nekoja od sokolskih gesala. Ostanite uvek verni Sokolu! Srećan sam da je za mog vodstva došla k nama u Prag tako hrabra vrsta kao što ste bili vi. Vaše uzorno vladanje na sletištu i uspesi, koje ste postigli, krase vas i vašu domovinu. Zdravo!«

Na tu poruku br. Očenašeka odjeknuo je spontano u našim srcima odgovor i poletio kao soko u Prag, do br. Očenašeka: »Ostaćemo uvek verni Sokolu, jer veza između nas i Sokola je čvrsta kao i grudi našeg gorštaka, kao i ljubav potlačenog Istranina prema domovini. Zdravo!«

Dalmatinska obala u službi naše Otadžbine[1]

Antun Kolundžija, Sarajevo

More je nekad bila velika prepreka među pojedinim državama, ali pronalaskom parnih lađa i potrebnih pomorskih sprava, more je postalo najveća i najlepša prirodna veza između pojedinih naroda.

Naša obala, koja se pruža od Sušaka do ušća Bojane, spada među naše najlepše krajeve. Ona je stotinama i stotinama godina privlačila pažnju mnogih naroda. Prvo radi svoje prirodne lepote, a drugo radi svoga bogastva ribom. Ovo bogastvo su uvideli i naši — u svetu poznati hrabri Primorci — koji su se bacili na more i danas se gotovo svi zanimaju pomorstvom i ribolovom. Kada sve ovo imamo u vidu, onda nam je jasno, zašto su mnogi narodi nastojali da zauzmu ovaj kraj i ovo naše more, kao da ga na drugom mestu nema. Ali naši su Primorci znali što znači sloboda — i oni su je sačuvali — ako ne u čitavoj Dalmaciji, a ono bar u pojedinim gradovima — i onda, kada je čitav ostali naš teritorij bio u vlasti neprijatelja. Mnoge su carske armade postradale među samim dalmatinskim ostrvima i mnogi su narodi polemili zube o našu obalu, jer naša je obala kao jedan prirodni zid, koji stoji i štiti našu otadžbinu baš s one strane s koje je u današnje doba obrana najpotrebnija. Taj zid je sastavljen od bezbroj manjih i većih ostrva, koji se kao lanac nadovezuju od Sušaka do Dubrovnika, a na samoj obali dižu se visoke krševite planine kao grdni kolosi, večni i neumorni čuvari našeg Jadrana. Ti se kolosi pružaju od krajnjeg severa naše granice duž čitave obale sve do arbanske granice.

Lepotu, bogatstvo i položaj ovog dela naše otadžbine uvideli su i naši najbliži susedi na onoj strani, od kojih se ne možemo nikakovom dobru nadati. Oni su već zaposeli važnije tačke naše kopnene granice od Triglava do Sušaka i duž čitave arbanske granice, koju također moramo smatrati za neprijateljsku zemlju, jer je u tesnoj vezi s Italijom i u najskorije vreme će postati italijanska kolonija, a za njeno naseljenje Duče je već pripremio 2,000.000 svojih fašističkih beskućnika.

Fašistička Italija se nije zadovoljila samo ovim nego se bacila i na samu našu obalu zauzevši nam nekoja naša ostrva i krasne naše gradove Zadar i Rijeku, a da i ne govorimo o Istri, u kojoj je slovenski narod i slovenski jezik, koji nastoji mletački lav da svojim oštrim pandžama uništi i sa lica zemlje zbriše. Ali doći će, Istro, tvoje vreme, kada ćeš zbaciti teške okove ropstva i kad će ti sinuti sunce slobode.

Italija se nije s ovim zadovoljila, jer njoj ne ide u račun da se na Balkanu razvija jedna moćna država, koja će kočiti širenje Italije prema ovoj strani. Radi svega ovoga naši neprijatelji nastoje da rasplamsaju u našem narodu plamen plemenske mržnje, kako bi oni na našoj neslozi mogli graditi

---

* Predavanje održano na petom sastanku naraštaja Sokolskog društva Sarajevo, dne 5 februara 1933 g.

bolju budućnost. Otuda u poslednje vreme česti napadaji italijanske štampe, koja se izjašnjava tako, da u interesu sigurnosti Italije, treba raskomadati Jugoslaviju, a njima dati Dalmaciju s ostrvima.

Kako je poznato u zadnje vreme izvršen je napadaj na »bezversko«, »protuversko« Sokolstvo, premda su baš na našoj obali osnovana sokolska društva, a vođe su im moguće najbolji katolici, koji ni u najmanju ruku nisu sprečeni da vrše svoje verske dužnosti, jer oni kao vedri i bistri Primorci razlikuju veru od crkvenih pretstavnika. Ovakve incidente mogli su inscenirati samo oni, kojima nije u računu da u Jugoslaviji vlada sloga i bratstvo. Pošto ni jednoj veri ne preti nikakova opasnost nisu potrebne tolike bojazni; ali jugoslovenskoj naciji preti velika opasnost. — Svaku opasnost i svaki pokušaj napadaja na našu državu braniće naša hrabra vojska i obraniće ono za što su nam pređi vekovima levali krv. Ovaku obranu mogu pružiti samo složna braća, a zadatak je Sokola, da nas svih privede k slozi i bratstvu, da jednom kad se nađemo u ratnim redovima ne budemo žalili ginuti jedan za drugoga. Naš je narod uvek živeo i živi i sada u borbi, ali trpiti bol, kao što naš narod trpi, to je ponos, to je naša dužnost. A ako je naš narod miran, to je samo znak svesnosti u svoju pobedu, a ne zato da se odrekne prava na život, prava na slobodu, i zato kad naš narod uvidi da je vreme, i da se ne mogu više podnositi glupe šale onih, koji misle da nam mogu naškoditi: ustaće, vojevaće i život svoj dati bez ikakova premišljanja samo kad je za brata, kad je za otadžbinu.

Ovakvu ćemo žrtvu, kako izgleda, naskoro prineti na žrtvenik otadžbine, a za obranu našeg mora, naše obale preko koje smo vezani s ostalim svetom. Zato ako budemo morali prolevati krv za more, lićemo je dragovoljno, jer naša otadžbina je sa svih strana omeđena grobnicama naših pređa. Da sačuvamo vezu, koju nam pruža more i preko koje će nam doći blagostanje, bolja budućnost, moraćemo još mnogu žrtvu pružiti na oltar domovine i slobode. Zato ne sme ni jedan Jugoslaven da klone duhom u ovo najkritičnije vreme, a Sokoli moraju sada napeti sve sile, jer su neprijatelji uvideli da im od ovakve jedne organizacije preti opasnost, zato nastoje da ga unište i uklone.

Zato, Sokoli, ne klonite duhom, jer pred nama stoji veliki zadatak, naime, sada moramo da sačuvamo jedinstvo i slobodu za koju je toliko žrtava do sada palo.

GLASNIK

BRAT VJEKOSLAV SPINČIC

Naša domovina izgubila je jednog od svojih najodličnijih sinova, a naše Sokolstvo jednog svog najomiljenijeg brata Sokola, prvoboraca za sokolske ideale brata prof. Vjekoslava Spinčića, narodnog poslanika. Zaklopio je svoje umorne oči, ispustio je svoju plemenitu dušu na Sušaku dne 27 maja 1933, gde je već oduže vremena bolovao.

Pok. brat Vjekoslav Spinčić rođen je 29 oktobra 1848 god. u malenom seocu Spinčići u Istri (današnjoj našoj Kastavštini). — Osnovnu školu je završio u svom rodnom mestu, gimnaziju na Rijeci. Tada se je upisao u bogosloviju i po završenoj bogosloviji polazi u Beč i Prag, gde studira istoriju i geografiju i postaje profesorom. Službuje na raznim školama u Istri i Goričkoj, dok nije 1892 otpušten iz službe zbog političkih razloga, kada je javno propovedao da treba Istru prisajediniti Hrvatskoj. Po suspendiranju od službe baca se na političko polje i narod ga oduševljeno bira za poslanika u istarski pokrajinski sabor. Od 1891 do 1916 on nepreštano zastupa svoj narod bilo u istarskom saboru, bilo u carevinskom veću u Beču. Za vreme svetskog klanja stanuje u Zagrebu, a po slomu Austro-Ugarske Monarhije preselio se je u Kastav. Kao član Narodnog veća bio je delegiran u prvo Narodno pretstavništvo naše mlade države. U politički život stupa ponovno 1931 god., kada ga je sušačko-kastavski izborni srez izabrao za narodnog poslanika.

Teško je naći reči i izraza s kojima bi čovek mogao da opiše rad ovog neumornog, borbenog i poštenog narodnog borca, kao i s kojima bi opisao žalost naših sokolskih duša nad njegovim gubitkom. Čitav njegov život, čitavo njegovo delovanje, večna je jedna borba, večito pregaranje i patnje. Kome nisu poznate borbe naših narodnih ljudi Vitezića, Mandića, Laginje, Trinajstića i dr. u našoj izgubljenoj Istri protiv odnarođivanja našega naroda i borbe za prava našeg života u Istri. U svim tim borbama stajao je naš veliki pokojnik u prvim redovima izlažući svoje vedro i pošteno čelo napadajima sviju narodnih neprijatelja. — Uspeh nije izostao, ali oslobođenje svoje mile Istre on nije dočekao.

Za nas Sokole pok. br. Spinčić ima naročito značenje i on nas je posebno zadužio svojim radom u odbrani sokolskog imena i sokolske časti. Svi ste vi, dragi naraštajci, čitali onu njegovu nacionalnu oporuku, koju je ostavio našemu ujedinjenom narodu, kada je bilo napadnuto naše Sokolstvo po Katoličkom episkopatu. Usluge, koje je učinio Sokolstvu neprecenjive su. Zbog pravilnog tumačenja sokolske misli bilo mu je oduzeto pravo misništva, iako je kao uzoran sveštenik služio preko 60 godina Bogu i oltaru.

Skinimo kape i poklonimo se seni ovog velikog brata, ovog velikog borca za istinu, pravdu i slobodu!

Slava mu i večna spomen! **(Kljć.)**

Da li je čovek nekada bio levak. Neki naučnjak, koji se mnogo bavi ovim pitanjem, proučio je mnogo kamena oruđa iz preistoriskog doba; našao je kod toga da mu većina tog oruđa pristaje samo u levu ruku. To oruđe dobiva novi oblik za desnu ruku otprilike u ono doba, kad se čovek uspravio, te učio upotrebljavati oružje za obranu i navalu. U istoriji svoga dugog razvitka čovek prema tome nije baš tako davno dešnjak, pa se stoga ne smemo čuditi, da se nekadašnje levaštvo i danas prilično često pojavljuje.

Rekord. »Mojoj baci bilo je 98 godina, kad je umrla,« hvasta se neko. — »A mojoj 105 godina,« nadvije ga njegov drug. — »To sve nije ništa,« primeti treći, »moja je baka jošte živa.«

Iz uredništva

Naredni broj „Sokolića“ izići će u mesecu junu kao dvobroj za mesec juni-juli. Rukopise treba da se pošalje uredništvu najkasnije do 10 juna.

Rešenja iz 1—2 broja »Sokolića«

Popunjalka I: Vodoravno: 1 Toma Masarik, 2 Tigar, 3 Car, 4 Šuma, 5 Mura, 6 Tica, 7 Šal, 8 Kolos, 9 Dva Cvancika, 10 Srik, 11 Ural, 12 Adam. — Okomito: 1 Tat, 13 Mica, 14 Aga, 15 Sara, 16 Kaj, 4 Šut, 5 Turin, 6 Mac, 18 Had, 17 Ašov, 19 Ala, 10 Slon, 21 Aca, 20 Dur, 22 Pariz, 23 Mak.

Popunjalka II: Vodoravno: 1 Čun, 5 Košnica, 6 Laka, 7 Tele, 8 Ličanom, 10 Anka, 11 Teba, 9 Ada. — Okomito: 1 Čaša, 2 Sokolić, 6 Let, 12 Ečka, 10 Anka, 13 Aca, 14 Oceanom, 15 Nuit.

Rešenja iz 3 broja »Sokolića«

Popunjalka I: Vodoravno: 1 Sokolić, 6 Oksford, 11 Kila, 12 Zora, 13 Orih, 14 Anatol France, 15 Aro, 16 Oko, 17 Dam, 18 Ara, 19 Laso, 21 Stan, 24 To, 25 Kir, 26 Mi, 27 Loco, 31 Riva, 32 Oho, 33 Mak, 34 Tir, 37 Sin, 38 Mura, 39 Ijuh, 42 Irac, 44 Bako, 45 Varšava, 46 Italijo. — Okomito: 1 Sokol, 2 Oko, 3 Lira, 4 Iliri, 5 Čaho, 6 Ozad, 7 Konac, 8 Sram, 9 Fat, 10 Dušan, 20 Pir, 21 Sir, 22 Os, 23 Oto, 29 Garav, 30 Mijat, 33 Mura, 34 Tibi, 35 Vi, 36 Andjeo, 38 Miš, 40 Ruka, 41 Hol, 43 Kaca.

Popunjalka II: Vodoravno: 1 Nota, 4 Ovaj, 8 Oka, 10 Oni, 11 Vo, 12 Bes, 14 An, 15 Kotor, 16 Sa, 18 Ram, 19 Or, 20 Arm, 22 Ani, 23 Dati, 24 Kruh. — Okomito: 1 Novi Sad, 2 Oko, 3 Ta, 5 Vo, 6 Ana, 7 Jindrih (Figner), 9 Petar, 12 Bor, 13 Som, 17 Ara, 19 Onu, 21 M. T. (Miroslav Tirš), 22 Ar.

Popunjalka

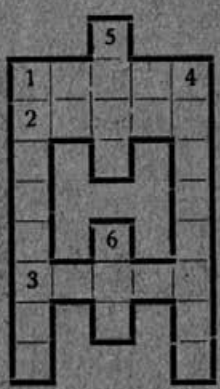

Vodoravno:
1. Sveta knjiga mohamedanska.
2. Dohodek iz naloženega kapitala.
3. Pritok Dunava.

Navpik:
1. Plazivec.
4. Japonsko mesto.
5. Italijanska reka (Gor. Ital)
6. Selo.

Popunjalka

P. Medič, Ljubljana

Na mesto številk postavi črke; za enake številke enake črke. Začetnice tvorijo ime jugoslovenskega mesta.

1, 2, 3, 4, 5	1. Reka na slovensko hrvatski meji
5, 3, 4, 5, 1	2. Pogorje v severni Afriki.
6, 5, 8, 5, 9	3. Ravnina
5, 9, 3, 2, 9	4. Moško krstno ime.
10, 7, 1, 7, 9	5. Drevo.
7, 8, 5	6. Pramati.
8, 2, 9, 10	7. Čut.
2, 6, 7, 4	8. Ujeda.

Križaljka

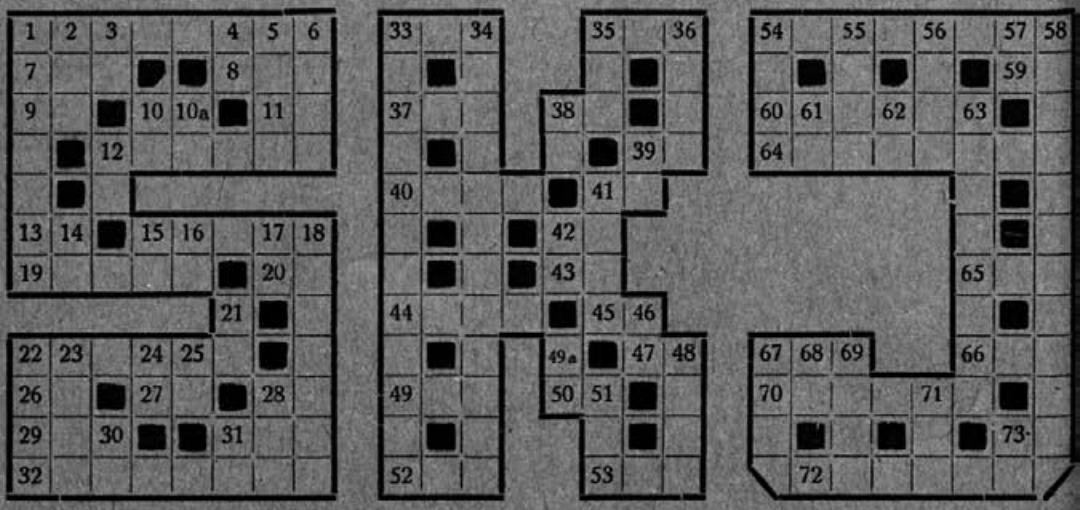

Vodoravno: 1. Reka u Sev. Americi. 7. Žensko ime. 8. Grad u Italiji. 9. Francuski večni član. 10. Negacija. 11. Predlog. 12. Ptica. 13. Pokazna zamenica. 15. Radnik u rudniku. 19. Gorje u Maloj Aziji. 20. Italijanski „kralj". 22. Pustinja obrasla visokom neprohodnom travom. 26. Dva jednaka suglasnika. 27. Upitna zamenica. 28. Veznik. 29. Turski dostojanstvenik (vokativ). 31. Englesko muško ime. 32. Grad gledan u celosti. 33. Vrsta pesme. 35. Zver mačjeg roda. 37. Otok s istoimenim gradom u Dalmaciji. 38. Vrsta pesme. 39. „Moja" francuski. 40. Vulkan u Italiji. 41. Srednja dva slova u natpisu na križu. 42. Reka u Italiji. 44. Stanovnik Arabije. 43. Krajnja točka poluotoka. 45. Kemijska oznaka za aluminij. 47. Razbor; razum. 49. Veznik. 50. Ufanje (sloven.). 52 Veznik. 53. Mesto u Istri. 54. Severno Američka Kantina. 59. Dva različita samoglasnika. 60. Grad u Nemačkoj (padež). 64. Francuska kolonija u južnoj Kini. 65. Tražimo kad nam je premalo. 66. Ruda. 67. Broj. 70 Rusko pleme koje stanuje na severu od Crnog Mora. 72. Ratno odelo srednjovečnog viteza (plural). 73. Zajedno, skupa.

Okomito: 1. Grad u Indiji. 2. „Jedan" engleski. 3. Francuski večni član. 4. Mera za površinu. 5. Nečim se ponositi ili ukrasiti (singular). 6. Država u jugoistočnoj Arabiji. 10. Predlog. 10 a. Naša pramajka (bez zadnjega slova), 12. Kratica za gram. 14. Konj. 15. Egipatsko božanstvo. 16. Imade kit umesto zubi (singular). 17. Isto što i četiri okomito. 18. Upotrebljavaju trgovci za prisvojiti čim više mušterija. 21. Upitna čestica u čakavskom narečju. 22 Čini reka. 23. Morska biljka. 24. Veznik (apostrofiran). 25. Italijanski „ne". 28. Izlazi iz vatre. 30. Lična zamenica. 31. Lična zamenica. 33. Ravnanje i određivanje smera. 34. Glavni grad na Madagaskaru. 35. Imaju životinje. 36. Reka u Istri. 38. Francuski „i". 39. Kratica za „Mister". 41 Po njoj se ravnamo pri pevanju. 42. Polovica reči „prvi". 46. Polovica lule. 48 Reka u Sloveniji. 49 a. Ovde 51. Domaća životinja (plural). 54. Zao. 55. Ide bez cilja. 56. Prva polovica imena jedne francuske kolonije. 57. Lična zamenica. 58 Ime i prezime slavnog hrvatskog pisca. 61 Zver (živi u Africi bez jednog slova). 62. Lična zamenica. 63. Ljudi koji proučavaju pojedine nauke. 67. Upitna zamenica. 68. Grčko slovo. 69. Biblijsko lice. 71. Sav. 73. Nota.

Magični kvadrat

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Vodoravno i okomito:

1. Nasilje, koje su Srbi trpeli od Turaka.
2. Deo sadašnje Bosne u srednjem veku (padež).
3. Selo na otoku Rabu.
4. Digni se u rano jutro.
5. Ime jedne čokoladne tvornice.

DRŽ. BIBLIOTEKA V LJUBLJANI